

TétékásNyúz

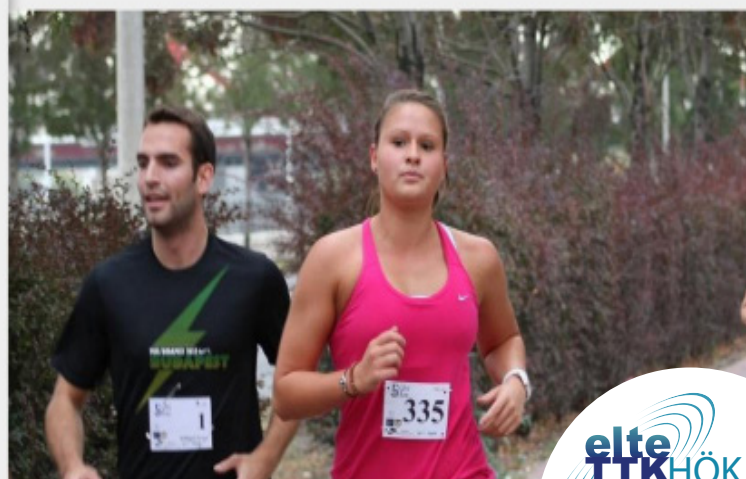
XLV. félévfolyam 4. szám
2012. október 3.

Az ELTETTKHÖK hetilapja
info: nyuz@elte.hu
<http://nyuz.elte.hu>

**Elnöki beszámoló
(4. oldal)**

**5vös 5km
(6. oldal)**

Elhunyt Kucsman Árpád

Kucsman Árpád professor emeritus életének 85. évében, 2012. szeptember 23-án Budapesten elhunyt. Egész munkássága az ELTE-hez, a Tanszékhez és a Természet-tudományi Karhoz kapcsolódik. 1949-ben szerzett vegyész oklevelet, ezután az ELTE szerves kémiai tanszékén tanársegéd lett (1950), adjunktus (1956), docens (1965), egyetemi tanár (1971), majd professor emeritus (1998). 1970–1993 között a Szerves Kémiai Tanszék tanszékvezetője, emellett az MTA-ELTE Peptidkémiai Tanszéki Kutatócsoportjának szervezeti vezetője (1972–1990). Az ELTE doktori iskolájában a kémiai program szerves kémiai alprogramjának irányítója (1999–2001). Önálló kénorganikus kémiai kutatásai alapján 1959-ben egyetemi doktori címet, 1965-ben kandidátusi, 1971-ben akadémiai doktori fokozatot szerzett. Tevékenységét számos díjjal ismerték el, pl.: Akadémiai Díj (1975), Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett (1992), Széchenyi-díj (1996), Bruckner Győző-díj (1998), Eötvös József-koszorú (2000), Náray Szabó István-díj (2008). Az egyetem az ELTE Pro Universitate Érem (1985), majd az ELTE Arany Emlékérem (1997) kitüntetéssel jutalmazta, 2007-ben pedig díszdoktorává fogadta.

Munkatársaként közreműködött Bruckner Győző hatkötetes Szerves kémia című tankönyvének megírásában, átdolgozásában és szerkesztésében (1952–1979). Szerves kémiai főkéllégiumi előadásainak anyagát ötkötetes egyetemi jegyzetben és hatkötetes ábragyűjteményben foglalta össze (1974–1976). A tanárjelöltek részére kétkötetes praktikumot írt (1968). Előadási segédanyagként jegyzetet írt a szerves kémiai nomenklatúráról (1971), felhasználva tapasztalatait, amit az MTA Nomenklatúra és Helyesírási Bizottság tagjaként szerzett (1962–1971). Az 1993 és 2004 között megjelent 19 kötetes Magyar nagylexikon szerves kémiai szócikkeinek egyik felét megírta, a másik felét lektorálta.

Az ELTE megalapításának 375. évfordulója alkalmából készült professzori portré-sorozatban Kucsman Árpádról is készült 50 perces film, beszélgetőtársa Gács János.
forrás: <http://www.elte.hu>

A külföldi hallgatóknak tartottak tájékoztatást

Az ELTE minden félév elején megszervezi a külföldi hallgatók számára az ünnepélyes tanévnyitót, az Orientation Dayt – az Aula Magna 2012. szeptember 6-án is színültig megtelt. Az egyetemet bemutató beszédek után praktikus információk következtek.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem évek óta minden félév elején megszervezi a külföldi hallgatók számára az ünnepélyes tanévnyitót, az Orientation Dayt. Bár idén a szokásos időpontnál egy héttel korábban, 2012. szeptember 6-án került sor a rendezvényre, az Aula Magna színültig megtelt külföldi hallgatókkal. Elsőként az egyetemvezetés nevében Dr. Horváth Zoltán, az ELTE Informatikai Karának dékánja (az ELTE nemzetközi ügyekért felelős rektorhelyettesének feladat- és hatásköreit gyakorolva) köszöntötte a hallgatókat Budapesten. A rektorhelyettes általános bemutatóját követően Dr. Sonnevend Pál, az Állam- és Jogtudományi Kar nemzetközi dékánhelyettese üdvözölte a megjelenteket. A karok nevében szólt Dr. Károly Krisztina, a Bölcsészettudományi Kar oktatási és tanulmányi ügyekért felelős dékánhelyettese is.

Az egyetemet, illetve a karokat bemutató beszédek után

a praktikus információk következtek: Balaci Sándor, a BTK Erasmus koordinátora tájékoztatta a hallgatókat arról, hogy minden karon Erasmus koordinátor segíti tanulmányi ügyeik intézését. Az évnnyitónak ezen a pontján be is mutatta nemzetközi ügyekkel foglalkozó kollégáit. Végül az ESN (Erasmus Student Network) és az EHÖK (Egyetemi Hallgatói Önkormányzat) képviselői vették át a szót: bemutatták az ELTE-n működő hallgatói szervezeteket, valamint ismertették az általuk szervezett kulturális programokat, melyek a külföldi hallgatók magyarországi beilleszkedését segítik. A rendezvény lezárásaként az évnnyitó szervezője, Bélik Márton, a Nemzetközi Képzési és Mobilitási Osztály vezetője kívánt sikeres, élményekben és szakmai eredményekben gazdag félévet az ELTE-s tanulóyaikat megkezdő nemzetközi hallgatóknak.

forrás: <http://www.elte.hu>

Lovász László Fulkerson-díjat kapott

Lovász László, az ELTE Matematikai Intézet egyetemi tanára és Szegedy Balázs (University of Toronto) a Mathematical Programming Society és az American Mathematical Society díját kapta *Limits of dense graph sequences* című cikkükért.

A sűrű gráfok limeszfüggvényekkel való jellemzéséről szóló cikk a *Journal of Combinatorial Theory* hasábjain jelent meg. A kiemelkedő diszkrét matematikai cikkekért járó, Delbert Ray Fulkersonról elnevezett kitüntetést 1979 óta ítélik oda, értékét növeli, hogy csak három évente osztják ki.

forrás: ELTE Matematikai Intézet, University of Toronto

Maruzsa Zoltán, az új felsőoktatási helyettes államtitkár

Maruzsa Zoltán, az ELTE oktatója az új felsőoktatásért felelős helyettes államtitkár 2012. szeptember 15-től. Az ELTE Bölcsészettudományi Karának egyetemi adjunktusa, az Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszék oktatója Kis Norbertet követi a helyettes államtitkári székben. A 35 éves Maruzsa Zoltán megítésként nevezte a felkérést és azt mondta: a felsőoktatás komoly átalakítás közepén tart, a törvény és a területre vonatkozó rendeletek többségének megalkotása jó irányt jelölt ki. Az előtte álló feladatok között a szerkezetátalakítást, a tanárképzés átalakítását emelte ki, és fontosnak tartotta az intézményekkel, valamint a Magyar Rektori Konferenciával (MRK) való együttműködést.

Maruzsa Zoltán 1977-ben született Szegeden, 1996-tól az ELTE BTK-n folytatott tanulmányokat történelem, német nyelv és irodalom, valamint politikaelmélet szakon. Ugyanitt szerzett történettudományi PhD fokozatot 2005-ben. Tanulmányai alatt a BTK HÖK tagja, három évig az Ajtósi Dürer sori Kollégium Diákbizottságának elnöke. 2003-tól 2011-ig a bajai Eötvös József Főiskolán, 2008-tól kinevezéséig az ELTE-n tanított. 2011-től az ELTE Alumni Szervezetének programkoordinátoraként is dolgozott. Kutatási területe a hidegháború története, a német kérdés a 20. században, valamint Ausztria jelenkori története. Számos könyvet és tanulmányt publikált és szerkesztett magyar, német és angol nyelven. 2000-től tizenkét éven át a Tisza István Baráti Társaság elnöke. Kinevezését követően az ELTE-n fizetés nélküli szabadságra ment.

forrás: MTI, ELTE BTK Történelem Szakos Portál

Tartalomjegyzék

HÖK.....	4-6
<i>(Elnöki beszámoló; Egy mentorkoordinátor margójáról;)</i>	
Sport.....	6
<i>(XXIII: 5vös 5km)</i>	
Arcok.....	7
<i>(Polányi János)</i>	
Magyar Expedíciók.....	8-9
<i>(Újabb Afrika utazó a térképen)</i>	
Faliújság.....	10-11
Tudósítás.....	12-13
<i>(Amerika egy dollárból)</i>	
TTT.....	14-15
<i>(A tudomány csodabogarai; Ellentmondást eltűrők!)</i>	
Kritika.....	16
<i>(Út a tengerhez; A dán bolond kavalkádja)</i>	
Cooltér.....	17
<i>(Golyák a föld mélyén)</i>	
Négyeshatos.....	17
<i>(The Voice)</i>	
Belszíni fejtés.....	18
Helyvektor.....	16
<i>(Bobek, Bob nélkül)</i>	
Mozizóna.....	19
<i>(Szerelem a hatodikon)</i>	

A világ és ami mögötte van

Frei Tamás előadására látogattam el a múlt héten. Nem kellett sokat utaznom, csak pár megálót, mégis teljesen más légkör fogadott, mindenki-ből sugárzott a professzionalizmus, és a már megszokott pazar két órában volt részem.

A tévés riporter már korai gimnazista korom óta nagy kedvencem, már akkor lenyűgözött a *Dosszié*, amihez hasonlót nem nagyon látni ma már a TV-ben. Az előadó arra is válaszolt, hogy miért nem fogunk találkozni a műsorral újra. Ugyanis két féle reklámpiac van; az egyik mindegyik nézőt egyformának tekinti, míg a másik vásárlóerő szerint osztályoz, 7 csoportba osztva be őket. Mivel a magyar reklámpiac igen kicsi, így egyre inkább az első honosodott meg, folyamatosan csökkentve a *Dosszié* költségvetését, mert míg az elején figyelembe vették azt, hogy magas jövedelműek nézik a végén erre már nem fordítottak figyelmet már nem. Így végül már nem tudták finanszírozni.

Ehhez még az is hozzájárult, hogy egyre több magyar nyelvű csatorna jelent meg. Ezért tovább csökkent az adott műsoridőre jutó költségvetés. A szolgáltatók így egyre kevesebb pénzből voltak kénytelenek gazdálkodni. Ehhez hozzá jött az is, hogy új formátumok jelentek meg, mint az internet, így az amúgy is kisebb szeletekre oszló TV-s reklámpiac tovább zsugorodott is. Ezért nincs pénz olyan műsorokra, mint például a *Frei dosszié*, de sokszor olyan kis nézőszámot produkáló produkciók is veszélybe kerülnek, mint a *Házon kívül* vagy a *XXI. század*, amelyeknek az utóbbi egy évben voltak kényszer szünetei a csatornájánál.

Persze ott van a mindenki által leszólt és nézett másik része is a magyar televíziózásnak: a *Győzike show*, *Megasztár*, *X-faktor*, *Barátok közt* és a többi. „Ezeket senki sem nézi”, de mindenki beszél róluk. Tudom én, hogy van, aki néz még *XXI. századot* vagy *Házon kívült*, de nagyon sok más értelmes és előre mutató műsorral nem igazán találkozhatunk – talán az *On the spot* még ilyen.

Kérdés ugye az, hogy miért nincs ezekből több és a Magyar királyi televízió miért inkább olyan formátumok felé nyit, mint a *Haction* vagy a *Marslakók*, miért csábítja át *Fábryt*, stb.

A problémát szeretjük áthárítani, a nyugat a hibás, Hollywood vagy a karvalytőke. Sose mi, de ezt képtelenek vagyunk belátni. A tematikus csatornák mellett a napokban már egy új csatornával is találkozhatunk majd. Ahogy egy hónap múlva is, hiszen Magyarországon mindenből kettő van, TV-ből, ZP-ből néha még életből is. Így a szokásos megkéséssel érkező Szuper tévé és a Kettő majd újra harcolhat egymással értünk, nézőkért. Mi pedig majd odaadón asszisztálunk az ilyen-olyan show-khoz. Persze egyikén sem lesz rajta a *Frei dosszié*.

Török Balázs
Főszerkesztő
Tétékás Nyúz
foszerkeszto@ttkhok.elte.hu

TétékásNyúz XLV. félévfolyam, IV. szám.

Kiadja az ELTE TTK HÖK. **Felelős kiadó:** Ferdinandy Bence, a HÖK elnöke. **Főszerkesztő:** Török Balázs.

Vezetőszerkesztő: Törceee. **Tördelő:** Solymosi Emőke. **Olvasószerkesztők:** Erdős-A. Tímea, Boldizsár Célia. **Címlap:** ELTE Online.

Rovatok: Arcok (Emő), Belszíni fejtés (Panni), Cooltér (Szalai Evelin), Helyvektor (Saáry Ákos), Kritika (Fontányi A.), Lágymányosi Portrék (Gans), Mozizóna (Budafai Viktória, Mihály Eszter), Négyeshatos (B. Andi), Sport (Verus), TTT (Kőnig Rita, Karsai Richárd), Tudósítás (Horváth Anna, Weyde Szandra).

Honlap: <http://nyuz.elte.hu>. **E-mail:** nyuz@elte.hu. **Telefon:** 372-2654, lapzárta után 30/806-3000. **Fax:** 372-2654.

Lapzárta: péntek 12:00. Készült a Komáromi Nyomda és Kiadó Kft. nyomdájában 1200 példányban.

A Nyúz a Magyar Egyetemi és Főiskolai Sajtó Egyesület tagja.

A főszerkesztő elérhetőségei: foszerkeszto@ttkhok.elte.hu; személyesen fogadói időben (péntek 12-14) Déli Hali (00.732).

Elnöki beszámoló

Aktualitások és változások

Az átadás-átvétel rejtelseiről, futásról és izzadságról, az új törvény apró örömeiről, Nyílt Napról, Küldöttgyűlésről, Nyúzról és a TTK HÖK szociális helyzetéről az új elnök tollából. Rövid összefoglalót olvashatok a múlt hét eseményeiről, a jövő terveiről és néhány változásról.

Az elmúlt két hét az átadás-átvétel jegyében zajlott és ahogy én érzem, még szükség lesz két hétre, mire minden és mindenki elrendeződik. Persze ennek alapvetően az az oka, hogy a szokásos nyár végi Alakuló Küldöttgyűlésünket két éve kénytelenek voltunk áttenni őszre, az akkor még hatályos régi Felsőoktatási törvény miatt, így most az évkezdés kellős közepén próbáljuk az új emberekkel felvenni a ritmust. Szerencsére az új törvény megszüntette az eredeti problémát, mert ezentúl nem fog megszűnni a hallgatói jogviszony az alapszak és a mesterszak között, így a tervek szerint vissza fogunk állni a régi rendszerre, amikor kényelmesen nyáron túl lehetett ezeken esni.

A gördülékeny évkezdésnek külön kihívást állított, hogy a Küldöttgyűlés nem választott szociális elnökkellyettest. A megoldás az lett, hogy a Választmány egy ideiglenes elnököt nevezett ki a Kari Ösztöndíjbizottság élére Zomborác Kitti személyében.

A Küldöttgyűlés által hagyott űr miatt egy kicsit nehézkesen indult az idei szocitám időszak, de többek erőfeszítése nyomán úgy gondolom sikeresen úrrá lettünk a helyzeten.

Az élet persze ettől még nem állt meg. A múlt csütörtökön számtalan gólyatábor afterparty vagy gólyaavató volt rögtön a nagy sikerű 5vös5km után. Mivel az utóbbiról külön is olvashattok a *Nyúzban*, ezért itt csak annyival büszkélkednék el, hogy a TTK HÖK csapata volt a 3-4. legnépesebb, és hogy két olyan ember is futott a velünk, akik állításuk szerint még sosem futottak két kilométernél többet. Másnap reggel pedig, némileg fáradtan megtartottuk a Kar szokásos őszi Nyílt Napját, ami jól sikerült, reméljük sok tehetséges diákot sikerült meggyőznünk, hogy minket válasszanak. Ezúton is szeretném megköszönni a TTK munkatársainak a munkát, segítséget és hogy lehetővé tették az eseményt!

A következő időszak egyik fontos eseménye lesz az október 9-iki Küldöttgyűlés, amit 18:00-kor tartunk az Északi Épület -1.62-es termében. A pontos részleteket megtalálhatjátok a honlapunkon illetve a *Nyúz* hasábjain is, de az egyik legfontosabb napirendi pont a személyi kérdések lesz, ahol az Alapszabályunk értelmében új szociális elnökhelyettes megválasztását fogja megkísérelni a Küldöttgyűlés. Reméljük ezúttal sikerül olyan embert választani, akivel hosszú távon is elégedettek leszünk, nem csak mi, hanem ti is. Itt hívnám fel a figyelmeteket, hogy a Kar minden hallgatója tanácskozási joggal vehet részt a Küldöttgyűlés ülésén, tehát aki érdeklődik, az eljőhet és elmondhatja a véleményét!

És egy kicsit a változásokról. Ezen túl igyekszünk a Hallgatói Önkormányzat munkájának teljes vertikumát bemutatni a *Nyúzban*. Természetesen továbbra is foglalkozni fogunk a felsőoktatási aktualitásokkal és titeket érintő fontos információk továbbításával, de emellett igyekezni fogunk bemutatni a különböző tisztségviselőket minden napjaik is, hogy jobban át tudjátok látni, mit is csinálunk pontosan. Remélem, hogy ezektől majd ti is kedvet fogtok kapni, hogy részt vegyetek a TTK HÖK munkájában vagy legalábbis kérdéseket vet fel bennetek.

Ennek szellemében egy másik változásról is szót ejtek, ami számotokra valószínűleg láthatatlan marad, de remélem, hogy a későbbiekben fontos szerepet fog betölteni. Eddig csak a Választmány ülésezett rendszeresen, hetente, de a Választmány szerepe alapvetően a döntéshozás két Küldöttgyűlés között és a döntéshozó jellege miatt csak egy szűkebb kör a tagja. Bár a szűkebb alatt így is 11 főt kell érteni nem alkalmas arra, hogy az Önkormányzat szélesebb körben is egyeztessen. Ezt kiegészítendő kéthetente a teljes tisztségviselői karral fogunk értekezni a felmerülő problémákról és ötletekről, hogy az Önkormányzat minden feladata és tevékenysége állandóan szem előtt legyen.

Ha bármilyen kérdésed, vagy ötleted lenne, a tkhok.elte.hu/tisztviselok oldalon megtalálhatjátok mindenki elérhetőségét!

Ferdinandy Bence
Elnök

ELTE TTK HÖK
elnok@tkhok.elte.hu

Küldöttgyűlés

Szeretettel várunk mindenkit! A TTK HÖK minden tagja (azaz a Kar minden hallgatója) tanácskozási

joggal vehet részt az ülésen, amely:

október 9-én 18:00-kor

az É -1.62-es teremben lesz megtartva.

A tervezett napirend:

1. Beszámolók

2. Személyi kérdések

3. Jutalomkeret

4. Bejelentések

Egy mentorkoordinátor margójáról

Tisztségviselői körkép I.

A mentor egy olyan felsőbb éves hallgató, aki tisztában van a legfőbb tanulmányi és szociális információkkal, és képes arra hogy segítsen eligazodni az újonnan felvett hallgatóknak az egyetemi élet berkeiben. Az ő képzésükért felelős tisztségviselőt hívjuk mentorkoordinátornak.

A mentorkoordinátor már a mentorképzés kezdete előtt is el van látva feladatokkal, az ő aktív közreműködésével kell hogy elkészüljön az éves mentorkonceptió. Ez a mentorkonceptió tartalmazza a képzés részleteit, például hogy milyen előadások lesznek, mennyi kirándulás, lesz-e mentorteszt, illetve egyéb irányelveket. Koordinátorként célszerű legalább egyszer megjelenni a különböző szakterületi csoportok ülésein, felmérni, hogy hány mentorra van szükség az adott szakon és mit is várnak el a mentoroktól (karon belül is vannak jelentős különbségek), valamint lehetőséget adni arra, hogy kérdezhessenek a képzéssel kapcsolatban.

Amint a TTK HÖK Küldöttgyűlése elfogadja a koncepciót, kezdődik a mentorjelentkezés – és a munka nagyobbik része. Idén rögtön a jelentkezés után egy rövidebb túrán vettek részt a jelöl-

tek, ahol egy vetélkedő keretében ismeretek meg csapatépítő játékokat. Mivel a csapatépítés mellett a pontos információk ismerete is elengedhetetlen feltétele a mentor-létnek, ezért a képzés következő állomása egy előadássorozat volt. Itt a jelöltek megtudhattak minden, az elsőéveseket érintő fontos tanulmányi és szociális információt, illetve olyan dolgokat is, melyekkel eddig még nem feltétlenül találkoztak (a teljesség igénye nélkül pár példa: hova kell kalauzolni a fogyatékkal élő gólyát, hol lehet ingyen sportolni, mikor lehet Erasmusra pályázni...).

Az előadások után következő feladatom az volt, hogy a tisztségviselőkkel összeállítsuk a mentortesztet, ahol az eddig elhangzottakat kérjük számon – illetve rögtön két tesztet is, mert egy "UV-lehetőséget" itt is biztosítottunk. A teszt után személyes elbeszélgetésre került sor (természetesen szakonként).

Itt a szakterületi koordinátorral, egy gólyatábor-szervezővel és a Hallgatói Önkormányzat elnökével vagy távollétében egy elnökhelyetessel közösen hallgattuk meg a jelölteket. A teszt és a beszélgetés összesített eredménye alapján került kiválasztásra a keretszámnak megfelelő mentor. A képzés utolsó állomása a mentortábor, ahol szintén a csapatépítő játékok kerülnek a középpontba, illetve az eddig elhangzottak megerősítése, esetleg kiegészítése olyan dolgokkal, melyek időközben változtak (mint idén az átsorolás részletei.) A mentortábor megszervezése után a mentorkoordinátor feladatai lecsökkennek, a gólyatáborokban természetesen célszerű részt venni és megbizonyosodni arról, hogy megfelelő volt a mentorok képzése, de ott a főszerep már a gólyatábor főszervezőié.

A képzés lebonyolításán kívül a mentorhonlap kezelése, a mentorkisokos szerkesztésének segítése, valamint az MMGV = "Mentori Munka Gólyák általi Véleményezése" kérdőívek összeállítása és kiértékelése tartozik a feladataim közé (bár ez utóbbira vizsgaidőszak végén kerül sor, lévén egy mentor "mandátuma" fél évig tart.)

Prikoszovich Mihály
ELTE TTK HÖK

Mentorkoordinátor
mentorkord@ttkhok.elte.hu

!!! Határidők - Határidők - Határidők !!!

Erasmus kiegészítő támogatás – október 3. 20:00

hiánypótlás – október 8. 20:00

Bejelentkezés (regisztráció) visszavonása – október 10.

Költségtérítés befizetési határideje – október 15.

Szakdolgozati témabejelentő leadása 2013. nyarán záróvizgázni szándékozókna október 15.,
illetve az Intézetek által kijelölt határideig

Események a következő hét végéig

E-mailes értesítés ösztöndíjakról – október 1.

Ösztöndíjak megjelenése ETR-ben – október 2.

Utalási nap – október 4.

Küldöttgyűlés – október 9. 18:00

Gólyakupa – október 11.

Következő kari nagyrendezvény:

Gólyabál – 2012. október 19.

Elbírálásra került a rendszeres szociális ösztöndíj!

Ponthatár és minimumösszeg: 18 pont – 9 ezer forint havonta

Minden további pont 200 Ft-ot jelent havonat.

A ponthatárt elérő A és B kategóriások 11 900 Ft-ot, illetve 23 800 Ft-ot kapnak, kivéve,
ha pontszámuk alapján többre jogosultak.

Mi is lefutottuk

Túl a XXIII. 5vös 5km-en

Múlt hét csütörtökön sikeresen lezajlott egy újabb 5vös 5km cheerleaderekkel, olimpiikonokkal, élőképpel és nem utolsósorban rekordszámú résztvevővel. A versenyen a *Nyúz* is jelen volt, így most beszámolhatok nektek az ott szerzett élményekről és tapasztalatokról – persze nem csekély izomlással megspékelve.

Igazán szép futóidőt hozott ránk Vilzon, a TTK-sok kabalája csütörtökön. Így hát kifogásnak nem volt helye, sportruhát öltve elindultam a Lágymányosi Campus-ra, hogy egy ELTE-s társammal karöltve részt vegyek életem első 5vös 5km-én. A hozzánk hasonlóan utolsó pillanatban érkezőkkel hosszú sort alkotva vártunk a rajtsomagunk átvételére, de a sok ismerős tanár és diák arca, a színpad és a cheerleader show elég volt ahhoz, hogy az idő gyorsabban pörögjön, és az 5 óra 5 perces kezdés vésszen közeleget. Így hát miután a chipes szerkezetet szorosan a cipőnkre erősítettük és már a rajtszámunk is a pólónk kellős közepén díszelgett – no meg persze miután gyermeki örömmel átfutottunk a célon, hogy meggyőződjünk a chipes jelzőrendszer hatékonyságáról –, megkezdődött a zenés bemelegítés Pulay Szilvi aerobik sportösztöndíjjal. Bár a bemutatott mozdulatok követése esetünkben gyakran csúfos kudarcba fulladt, szerencsére sikerült kellő mértékben bemelegednünk a várva várt futáshoz. Már nem volt más hátra, mint az útvonal tömör, de mindenki számára érthető ismertetése és az izgalommal teli visszaszámolás a rajtig.

Talán mondanom sem kell, adrenalinban ekkor már igazán nem szenvedtem hiányt. Végül eljött az idő, és a tömeg egy emberként hagyta hátra a rajtvonalat hol gyorsabb, hol lassabb kocogással egyelőre még egymást, – és egy hirtelen elénk ugró sorompót – kerülgetve. A tömeg az első kilométer után kezdett szétszéledni, de a nagy létszám így is gondoskodott arról, hogy senki se tévedhessen el a kijelölt útvonalon, és a gyakori oda-visszaelölések is izgalmakat csempészhessenek az 5000 méteres távba. Jómagam célja egyszerűen az volt, hogy társammal együtt, lehe-

tőleg már sétának nevezhető lassulás nélkül végigküzdjem magam az útvonalon. Sportemberként ezt illet is teljesítenem, habár itt jegyezném meg, hogy bizonyos labdakergető játékok rendszeres űzése még nem teszi az embert kiemelkedő hosszútávfutóvá. Mindenesetre az utat jelző szervezők és a társam biztatása bekísért a célba, szerencsére nem is olyan rossz időeredménnyel. Az ismerősök gratulációi és a kellően cukros frissítő elfogyasztása után – amikor már az utolsó résztvevő is sikeresen átlépte a célvonalat –, a két épület közötti füves területre tereltek bennünket, hogy együtt alkossuk meg az eddigi futóversenyekhez képest újdonságnak számító 5vös5 élőképet.

A délután, illetve lassan már est fénypontjaként dumamaratont tartottak a három meghívott, ELTE-s kötődésű olimpiikonunkkal, Kovács Zsófia triatlonistával, Menczinger Kata vízilabdázóval és Szilágyi Áron kardvívóval. Mint azt tőlük megtudhattuk, nemcsak nekünk, amatőröknek, de egy hivatásos sportolónak is eshet „nem jól” egy 5 km-es futás. A jól sikerült beszélgetést követően, már igazi esti sötétben, a kocsmatúrára készülődő egyetemisták zajától megrezegülve került sor a sokak által várt eredményhirdetésre, ahol ismét számos kategória győztesét, illetve első három helyezettjét díjazták szintén a két épület között felállított színpadon:

A Senior női kategória győztese Juhász-Staicu Simona, a második Garai Valéria, a harmadik helyezett pedig Schweigert Árpádné lett. A Senior férfi kategóriát dr. Sebestyén Zoltán nyerte, utána Kremmer Zoltán, majd Csere János ért célba.

A legjobb női időt Kovács Zsófia olimpiikonunk futotta az ELTE ÁJK színeiben, őt Pap Csilla és Kürtössy Judit követték. A férfiakra Dani Áron futott be elsőként a Budapesti Kom-

Forrás: ELTE Online

munikációs és Üzleti Főiskola képviselőjében, így a nap legjobb ideje 15 perc 4 másodperc lett. Tőle egy hajszállal lemaradva Csere Gáspár, majd Vitárus Bence érkeztek a célba, mindketten a PPK hallgatóiként.

A Budapesti Egyetemista kategória első három helyezettje nőknél Kovács Zsófia (ELTE ÁJK), Pap Csilla (Testnevelési Főiskola) és Tóth Eszter (Nemzeti Közszerződési Egyetem) lett. A férfiaknál Dani Áron, Csere Gáspár és Vitárus Bence volt a befutó hallgatók sorrendje.

Külön díjazták az ELTE hallgatókat is. Nőknél a kategóriát Kovács Zsófia (ÁJK) nyerte, a második Juhász-Staicu Simona (BTK), a harmadik helyezett pedig Szabó Nóra (TÁTK) lett. A férfiaknál Csere Gáspár (PPK), Vitárus Bence (PPK) és Borsányi Dániel (TTK) volt a sorrend.

A női ELTE oktatók kategória első helyezettje Oszvald Mária (TÁTK), a második Tóth Erzsébet (TTK), a harmadik Kovács Erika (TTK) lett. A férfi oktatóknál Horváth Ákos (TTK) diadalmaskodott, őt követte dr. Gömör Iván (ELTE Sport Kft.) és Székely Mózes (PPK).

Az U18-as női kategória első három helyezettje Fuchs Renáta, Fuchs Dóri és Jánosi Lilla, férfiakra pedig Székely Gellért, Székely Benedek és Miksa Kende lett.

A legsportosabb tanszék ismét a Biokémiai Tanszék lett 11 regisztrált indulóval. A csapat kategóriát a BEAC nyerte, a legsportosabb kar pedig idén ősszel is a TTK. A családi kategóriában a Csere család győzedelmeskedett, másodikként a Székely család, harmadikként pedig a Vindics család ért célba.

A XXIII. 5vös 5km végül rekordszámú, közel 450 regisztrált résztvevőt számlált. Gratulálunk a helyezetteknek és minden kitartó célba érkezőnek!

Verus

Polányi János

Ezen a héten visszatérünk a természettudósok körébe, így most egy újabb híres kémiai Nobel-díjas kutatónk életútjáról olvashattok.

A neves vegyész 1929. január 23-án, Berlinben született, magyar zsidó szülők gyermekeként. Tanulmányait Németországban kezdte meg, azonban a nemzetiszocializmus előtörésekor, 1933-ban a család az angliai Manchesterbe költözött vallási hovatartozása miatt. Középiskoláit már itt végezte el, majd 1946-ban beiratkozott a Manchesteri Egyetemre. Itt édesapja a fizikai-kémiai tanszék egyik professzora volt, így egy évig az ő előadásait hallgatta. 1949-ben szerezte meg Bsc, majd egy évvel később Msc diplomáját is. 1952-ben, 23 éves korában kapta meg PhD tudományos fokozatát kémiaiából.

Még ebben az évben Kanadában a Nemzeti Kutatási Központban ösztöndíjasként kutatási feladatot kapott, és 1954-ig ott dolgozott. Ezután két éven keresztül az Egyesült Államokban dolgozott a Princetoni Egyetem tudományos munkatársaként. Később, 27 évesen Torontóban telepedett le, majd

az ottani egyetem kémiai tanszékén vállalt munkát. Itt 1962-ben professzor, 1972 januárjától pedig intézetvezető lett.

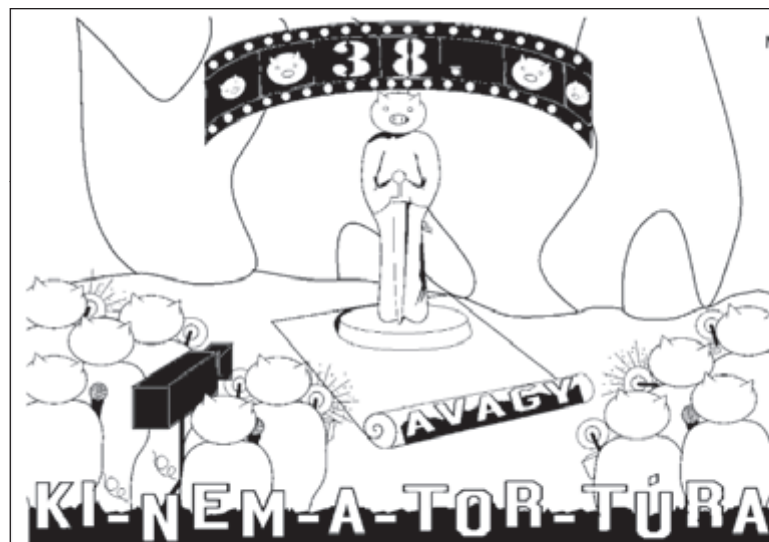
Apját követve reakciódinamikai kutatásokba kapcsolódott be, s emellett a szakma legrangosabb folyóirataiban is szép számban jelentek meg publikációi. Legfőképpen a molekulák energiaállapotainak megváltozását tanulmányozta a kémiai reakciók folyamán. Így a kémiai lézerek vizsgá-

latok igazolta, hogy a vegyi reakciók energiája közvetlenül alakul át lézerténnyé. Ő dolgozta ki az infravörös kemilumineszcencia módszerét, mivel a gerjesztett molekulák infravörös fényt bocsátanak ki. A kémiai reakció során kibocsátott fény változásának szinképelemzésével nyomon követte a kémiai kötések cserélődését, ezáltal határozta meg a molekulák mozgási- és rezgési energiájának hatását a reakciók kimenetelére. Ezen kutatásairól 1970-ben filmet is készített, amelynek címe *Concepts in Reaction Dynamics*.

Munkásságát számos díjjal ismerték el. Ezek közül a leghíresebb az 1986-ban, 57 éves korában elnyert kémiai Nobel-díj, amelyet az „elemi kémiai folyamatok dinamikájával kapcsolatos felfedezéseiért” kapott D. R. Herschbachkal és Yuan T. Lee-vel megosztva. 2001 óta pedig a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja.

A tudós ma is Kanada egyik legkimagaslóbb vegyésze. Az Amerikai Művészeti és Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja, illetve az USA Nemzeti Tudományos Akadémia külföldi képviselője.

Solymosi Emőke

Oszkár a nagybátyád, és mégis arany málna volt a jeled az oriban?
Már kisgyermekként is vörös szőnyegen szeretted legőzni, villanófény-áradatban?
Osztotól már autogramot a videotéka pénztáránál?
Pofoztál már le szemtelen paparazzót a fogászati váróban?
Négy esküvőd volt, de csak egy temetésed?
A színházban is patogatott kukoricát fogyasztasz kólával?
A buli utáni filmszakadások te takarítod fel a vágószobát?
A diótörő helyett is csapot használsz?
Ha jobban szereted a feliratos postaládát, mint a szinkronizáltat -
Ha a nyári fesztiválokból is csak a rendezői változatra váltasz jegyet -
Ha a vizsgákra is dublört küldesz magad helyett -
Ha a macskafogóból kutyaszorítóba vágysz -
Ha csodálatosabb az életed, mint Amelie-nek -
Ha több pszichiatéred volt, mint Woody Allennek -
Ha tangóztál már a sáltánnál hét órán keresztül -
és ha érdekel, hogy az Arany Pálma alatt hűsölő Arany Oroszlán
hogyan mordul rá az Arany Málnát majszó Arany Medvére,
valamint a Bollywood-Etyekwood-Hollywood tengelyi középső részén lévő
hegyek-völgyek közt megbúvó forgatási helyszínek sem okoznak lámpalázat.

akkor itt az ideje, hogy alkotótársaidal
5-15 fős stábot alakítva benevezz
a nagy mozis megmérettetésre, vagyis
a 38. avagy Kinemá-Tor-túrára!

Helyszín: Hollyhill
Szabadtéri forgatási nap:
2012. október 13.

A nevezés és befizetés után hamarosan átadjuk a **Próbafeleletek**
jegyzékét, azaz a teljesítendő előfeladatok listáját.
A forgatókönyv és a többi írott anyag a pólokkel együtt
a szabadtéri forgatás előtti napon vehető át.

Sikeres forgatást kíván a Filmfesztivál zsűrije

További részletek:
www.tortura.hu

Nevezhetnek 5-10 fős filmes stábok, a regisztrációs díj és az utófőcím-pótlék befizetésével.
Előzetes nevezés az grangyai38@gmail.com címen. Kérjük megadni a csapat nevét, hozzávetőleges létszámát, vezetőjének nevét, email-címét és mobilszámát, a rendelt pótlók számát és nagyságát, valamint a rendelt buborékos forgatólő (külön elő- és utósor) mennyiségét (félliteres egységekben).

Személyes nevezés és pénzbefizetés az ELTE TTK légymányosi északi tömbjében, az 5.87 szobában:
hétfőn 15-16 óra, kedden 12-14 óra, szerdán 17-19 óra, csütörtökön 14-15 óra között.

A regisztrációs díj stábonként **5000 Ft**, a pótlók ára **1200 Ft/db**.
Az utófőcím-pótlék és a forgatólő ára a nevezés időpontjával progresszíven változik:

időszak	pótlék/csapat	sörfél liter
szepember 24-28.	1000 Ft	220 Ft
október 1- 5.	2000 Ft	240 Ft
október 8-10.	2500 Ft	260 Ft

A megadott értékek a csapat befizetésének **utolsó pillanatára** vonatkoznak.
A rendelés módosítása, kiegészítése az új dátumhoz tartozó ár érvényesítését vonja maga után!

PATTOGATOTT MALAC! KÓLACSAPOLÁS! REFLEKTORFÉNY! SÓT!

Újabb Afrika utazó a térképen

Teleki Sámuel

Az előző számban már olvashattatok kis hazánk egyik nagy felfedezőjéről, Almásy Lászlóról. Ezen a héten, a valószínűleg mindannyiótok által ismert Teleki Sámuel utazásairól hoztam nektek bővebb beszámolót.

Gróf Teleki Sámuel 1845. november elsején született, Sáromberkén. Az erdélyi nemesi család református ágának nem ő volt az első híres alakja. Dédnagyapja, aki szintén a Sámuel keresztnévet viselte, Erdély kancellárja volt. Emellett az ő nevéhez fűződik az egyik első magyar közkönyvtár – a több, mint ötvenezer kötetet tartalmazó – marosvásárhelyi Teleki Téka megalapítása is. A sáromberki kastélyt is ő építtette, majd 1772-ben, a birtokkal szemben fekvő dombra helyezte a Telekiek sírboltját, ami 150 éven keresztül szolgált a család temetkezési helyül. A II. világháború ideje alatt a kripta súlyosan megsérült, sőt, többször ki is rabolták. Később restaurálták, majd az 1960-as években műemlékké nyilvánították, így napjainkban is óvhatja az ott nyugvó holtak békéjét. Dédnagyapja mellett nagyapja testvére, Teleki Domokos is kitűnő személyisége volt a családnak. Szakterülete az ásványtan volt, de rokonaihoz hasonlóan ő is szeretett utazni. Bejárta egész Nyugat-Európát és behatóan tanulmányozta hazánkat is. Nevét az tette felejthetlenné, hogy az 1796-ban, Bécsben megjelent könyve, az *Egynéhány hazai utazások leírása* jelenti számkunkra az egyetlen magyar nyelvű

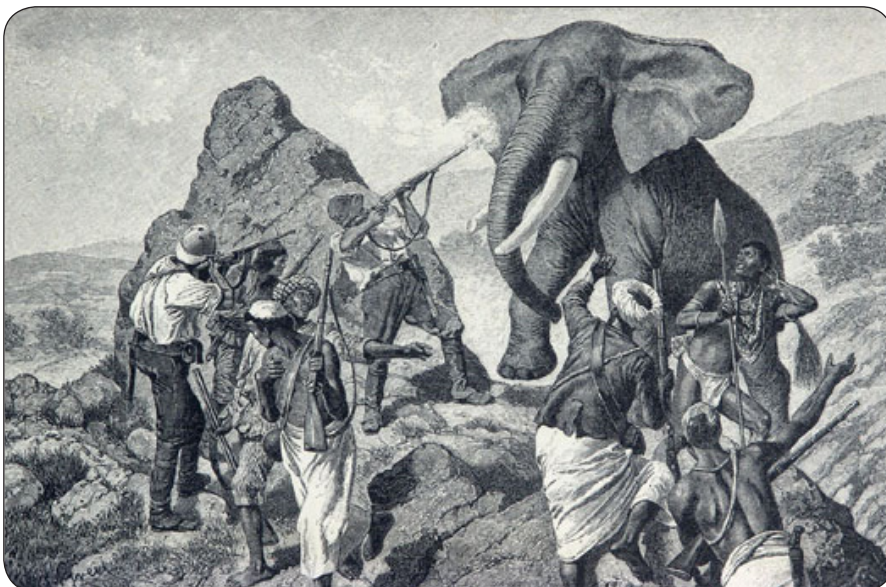
forrást a XVIII. századi Magyarország természeti képéről.

Teleki középiskolai tanulmányait magántanulónként végezte el, egyetemre Németországba járt, Göttingenbe, később Berlinbe. Ugyan az állam és gazdaság-tudományi fakultásra iratkozott be, de érdeklődési körének megfelelően geológiát, ásványtant és csillagászatot is tanult. 1881-ben országgyűlési képviselőként – a tisztséget egyébként haláláig viselte – kapcsolódott be a politikai életbe. Ekkoriban ismerkedett meg Rudolf trónörökösrel, s annak feleségével, Stefánia hercegnővel is. Stefánia édesapja a belga király, II. Lipót volt, aki vejevel együtt élénk érdeklődést mutatott Afrika még fel nem fedezett területei iránt. A közös szüneteltetés, a vadászat, és az olthatatlan kalandvágy életreszóló barátságot kovácsolt a trónörökös és Teleki között. Rengeteget jártak együtt vadászni. A mai Románia területén található Maros megyei görgényszentimrei kastély volt kedvenc tartózkodási helyük. A környező erdőkben és hegyekben barangolva merült fel először Telekiben egy egzotikusabb út képe. Eleinte csak egy vadászexpedíciót tervezett, csak később döntött úgy, hogy felfedező útra indul. Az ötlet minden bizonnyal Rudolftól

származott, aki stratégiai szempontból igen fontosnak tartotta Afrika fehér feltérképezését. Azt, hogy végül valódi expedícióra készült az is bizonyítja, hogy mielőtt elindult volna, alapos kutatómunkát végzett Franciaországban és Angliában. Felkereste a British Múzeumot, térképeket, és régi útleírásokat gyűjtött, valamint afrikai szakértőkkel konzultált, hogy minden elérhető információhoz hozzáférjen, mielőtt nekivág az ismeretlennek. Társsául, a trónörökös tanácsára, a fiatal, osztrák sorhajó hadnagyot, Ludwig von Höhnelt választotta. Keresve se található volna megfelelőbb útítársat magának. Höhnelt katonai múltja miatt kitartó volt, emellett kitűnően ismerte a természettudományokat és a térképrajzoláshoz is jól értett. A civilizált világban fellelhető összes segédanyaggal a zsebében, és a siker reményével a szívében indult útnak, 1886-ban.

1886. november 26-án érkeztek meg Zanzibár szigetére. Három hónapos körültekintő szervezés után 1887. február 4-én indultak el a tengerparti Panganiból (Tanzánia) Kenya irányába. Háromszáz fős karavánjuk vezetőinek a kor két legtapasztaltabb afrikai kalandorát, Dzsumbe Kimemetát és Dualla Ildriszt fogadták fel. Útjuk során nem egy szerencsétlenség érte őket. Még jóval a Kilimandzsáró elérése előtt elszőkött a teherhordójuk, így az összes korábban gyűjtött szakirodalmat elvesztették, sőt, rengeteg térképük is odalett. Végül 1887. júniusában táruult a szemé elé az a látvány, amiről egészen gyermekkora óta álmodozott;

a Kilimandzsáró. Afrika legmagasabb hegyét ugyan soha nem hódította meg teljesen, viszont minden addigi próbálkozónál magasabbra, 5310 méterig jutott fel társaival együtt. Ez év októberében újabb rekordot döntöttek: elsőként jutottak fel a Kenya-hegyen a hóhatárig, vagyis a 4680 méteres magasságig. A hegymászást egy időre maguk mögött hagyva a Baringo-tótól északra indultak. Az eddig feltérképezetlen területeken áthaladva értek el a Nyiro-hegy lábához. Előzetes kutatásai során már találkozott a sós tóval, aminek partján – a legenda szerint – óriások élnek, szigetei pedig szörnyeteknek, és kísérteteknek adnak otthont. A környéken élő turkána nép néhány tagjával kiegészülve fedezték fel a helybeliek által Nagira Mwaiten néven ismert mesebeli tavat, amit Teleki barátjáról, Rudolfról nevezett el. A tótól öt kilométerre, délre magasodik a 646 méteres tűzhányó, ami szintén a trónörökösökről kapta a nevét. A vulkántól északra vezetett tovább útjuk. A száraz, sivatagos úton már nélkülözniük kellett. Nem csak az éhezés és a vízhiány nehezítette a dolgukat. Többször is összetűzésbe kerültek az ott élő törzsekkel, s olyan is előfordult, hogy csak néhány társuk élete árán sikerült elmenekülniük a helyiek haragja elől. A karaván, aminek a létszáma ekkora már igen megcsappant, végülis eljutott Afrika másik jelentős sós tavához. Ezt Teleki, szintén barátja tiszteletére, annak feleségéről, Stefániáról nevezte el. Másfél éves expedíciójuk 1888. október 24-én ért véget Mombasában (Kenya). Felfedezéseikről és kalandjaikról Teleki ekkor csak egy szűkszavú cikket írt, ami a Times-ban jelent meg, a részletes beszámoló megírásának feladata így útitársára, Höhnelre hárult. Később, 1886 és 1895 között ő is írt egy nagyobb lélegzetvételű összefoglalót az utazásairól, *Kelet-afrikai napló* címmel.

Ugyan Rudolf herceg és apósa mindvégig támogatták, felfedező útjait egészen 1889-ig saját pénzéből kellett finanszíroznia. 1889-es abessziniai expedíciójának költségeit is úgy tudta csak kifizetni, hogy eladta a több száz éve a családjá tulajdonában álló birtokok nagy részét. Három év kutatási célú utazás után néhány évig pusztán szórakozásból járta be a világot. Ez idő alatt hódolt a vadászat iránti szenvedélyének, behatóan tanulmányozta India

kultúráját, onnan Jáva, majd Szumátra szigetére ment pihenni. 1895-ben, nyolc év után, visszatért álmai hegyéhez, a Kilimandzsáróhoz. Afrika hegyóriásának egyébként három vulkanikus eredetű csúcsa van: az 5149 méteres Mawenzi, a 3962 méteres Shira, s végül a legmagasabb, ami a tudósok szerint még akár ki is törhet, az 5895 méteres Kibo. Teleki ezúttal is megpróbálkozott a legtetjére jutással, de ismét kudarcot vallott. Vágya, hogy legyőzze a csúcsokat haláláig kísérte a felfedezőt.

Munkásságát, az előző cikkben megismert Almásy Lászlóéval ellentétben, még életében is elismerték, nem csak külföldön, de itthon is. Több tudományos társaság is kitüntette, 1894-ben például a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává fogadta az ekkor 49 éves Telekit. Barátságát a trónörökössel, és jó viszonyát az udvarral az 1897-ben elnyert „valóságos belső titkos tanácsos” cím bizonyítja. Az első világháború kitörésekor már hatvankilenc éves volt. Idős kora sem tarthatta vissza attól, hogy hűségét tanúsítsa az uralkodó felé, így felajánlotta szolgálatait, mint tartalékos huszárezredes. Jelentkezését a korára való tekintettel azonban nem fogadták el. Hosszú betegség után 1916. március 10-én, Budapesten hunyt el. Testét a család sáromberki kriptájában helyezték örök nyugalomra. Emlékére 1989-ben állítottak szobrot Érdén, a Magyar Földrajzi Múzeum parkjában.

Teleki expedíciói igen nagy jelentőséggel bírtak a korban, lejegyzései, naplói és gyűjteménye az útról pedig a mai napig óriási segítséget nyújtanak a tudósoknak. A mai Etiópia és Kenya eddig ismeretlen területeit feltérképezve ő tüntette el a világatlaszokból az utolsó fehér foltokat. Fotódokumentációik hiteles forrást

biztosítanak a száz évvel ezelőtti Afrika képéről. Feljegyzéseik azokról a törzsekről, amikkel útjuk során találkoztak (kikuju, turkána, riat, elmolo, szamburu és szuk) valóságghú képet adtak a civilizált világnak egy teljesen más életformáról. Mivel nem eggyel személyes tapasztalatuk is volt, ezek a jegyzetek még napjainkban is jelentős értékkel bírnak. Meteorológiai, geológiai, állat-és növénytan megfigyeléseik új lendületet hoztak az akkori természettudományos életbe. A Kelet-afrikai árokrendszer kialakulásáról szóló elmélet alapját is a Rudolf-és Stefánia tavak, valamint a Teleki vulkán felfedezése adta. A kor elismert szakembereinek elemzése után kijelenthetjük, hogy a Teleki és Höhnel által leírt 237 fajt számláló herbáriumban, 78 teljesen új felfedezés volt. A növények mellett három új kaméleon fajt is találtak. 338 darabból álló, és

legalább tizenhat különböző törzstől származó etnográfiai anyagokat bármikor megtekinthetjük a Magyar Néprajzi Múzeum afrikai gyűjteményében. A kitűnő felfedező nevét egy májmotha, hat virágos növényfaj, egy, a Kenya-hegy nyugati oldalán található völgy, egy tengersizem (Teleki Tarn), valamint a fent említett vulkán őrzi. Zsenialitását nem csak hazánkban

ismerték el. Erre kitűnő példa az, hogy a függetlenné vált kenyai nép róla nevezett el egy menedékházat (Teleki Lodge). Teleki volt ugyanis az első felfedező, aki bejárta a később róla elnevezett völgynek ezt a szakaszát.

Teleki Sámuel kitarásával, bátorságával és szenvedélyével mutat példát mindannyiunknak. Sikerei pedig erőt adnak ahhoz, hogy a legmélyebb, legsötétebb völgyből is kimásszunk, és töretlenül haladjunk előre, a személyes Kilimandzsárónk meghódításának irányába.

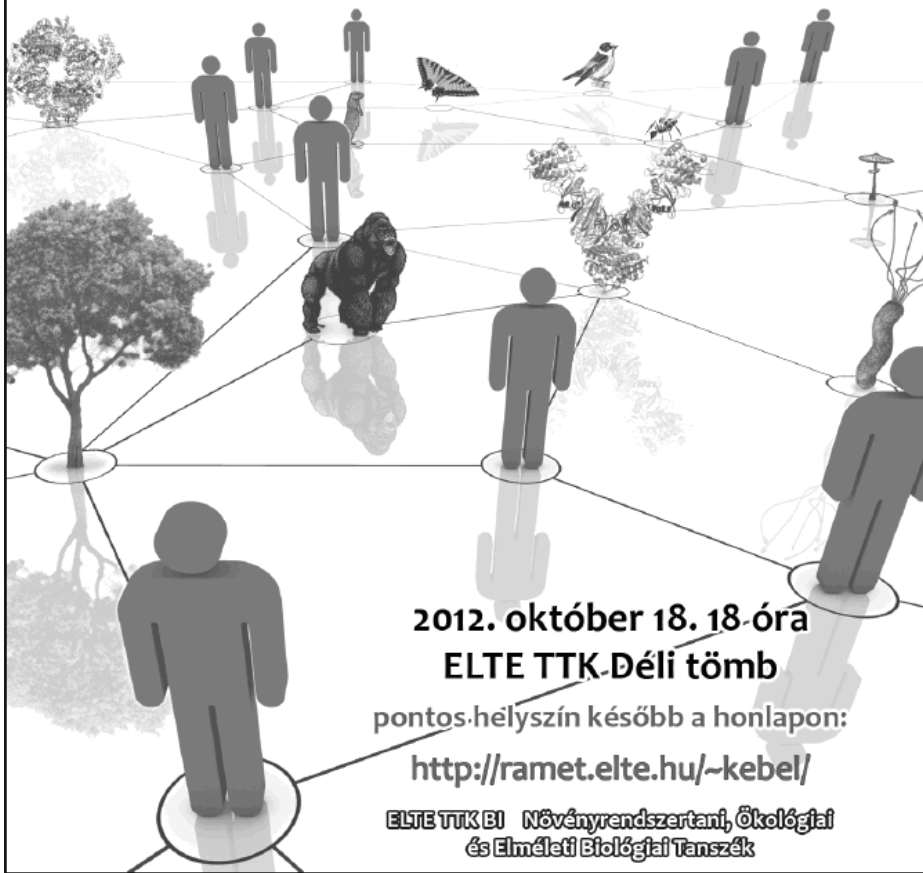
cili

következő előadása

Prof. Csermely Péter

Mit tanulhatunk a biológiai hálózatok alkalmazkodási formáiból a saját életünkben?

2012. október 18. 18-óra

ELTE TTK-Déli tömb

pontos-helyszín később a honlapon:

<http://ramet.elte.hu/~kebel/>

ELTE TTK BI Növényrendszertani, Ökológiai és Elméleti Biológiai Tanszék

Az Egyetemi Rádiószín

Ha szeretnél részt venni hang készítésében, akkor várunk egy során felmérjük, hogy milyen típusú a legeslegjobb. Várunk írói, dra Írd meg neved, elérhetőséged melyik érdekelne

- letölthető, rádiókban
- sok munka és
- rendszeres nyilva
- egyelőre önkéntes munka, azaz van

A jelentkezésed ide várjuk

Új rovatot indítunk!

Az ERASMUS-os és más külföldi tanulmányokat végzett hallgatókkal szeretnénk interjút készíteni, vagy akár ti magatok is kipróbálhatjátok a cikkírás rejtelmeit, és elkészíthetitek beszámolóitokat a Tétékás Nyúz hasábjaira.

Jelentkezni a foszerkeszto@nyuz.elte.hu-n lehet.

DIVE INTO THE OCEAN OF POSSIBILITIES

ERASMUS

Dr. Forman
Társadalom- és Gazdaság

Unort
Rendha
a globális pénzü

Podcasting felhívása

játékok és rádió feature-ök
y meghallgatásra, amelynek
pusú rádiós szerepekre lennél
maturgi és vágói munkára is.
és azt, hogy a fentiek közül
e a legjobban.

ök:
sugárzott referenciák
s szórakozás
ános bemutatók
az fizetés nincs, csak dicsőség
n
ük: radio@emc.elte.hu

Balázs Ph. D.
éségföldrajzi Tanszék

odoxia
gyó séta
gyek világában

Anatómiai tanulmányi versenykiírás

Tematika:

- az Állatszervezetten I. és II. előadások anyaga az emberi idegrendszer és az érzékszervek kivételével
- az Állatszervezetten gyakorlatok anyagából az alább felsorolt állatcsoportok általános leírása és a példaállatok részletes anyaga (Összehasonlító anatómiai praktikum I. (4. kiad.), 2010; II. (4. kiad.), 2012):
 - A soksejtű állatok
 - A valódi szövetes állatok
 - A kétoldalian szimmetrikus állatok tagozata
 - Az ősszájúak altagozata
 - A laposférgek törzse / Az örvényférgek osztálya / A füles planária
 - A gyűrűsférgek törzse / A nyeregképzők osztálya / A földigiliszta
 - A puhatestűek törzse / A csigák osztálya / Az éticsiga
 - A vedlőállatok törzscsoportja
 - A fonálférgek törzse / A sertés orsógiliszta
 - Az ízeltlábúak törzse / A rovarok osztálya / Az óriáscsótány
 - Az újszájúak altagozata
 - A gerincesek törzse
 - A valódi csontoshalak / A ponty
 - A magasabbrendű vagy magzatburkos gerincesek
 - A hüllők (csak az általános leírás anyaga)
 - A madarak osztálya / A házityúk
 - Az emlősök osztálya / A laboratóriumi patkány / A házi macska
- **alapszövettan**

A verseny két forduló:

Első forduló (írásbeli): ábrafelismerés és ábrafeliratozás + rövid, a szigorlati beugró kérdésekhez hasonló feladatok megoldása

Azok a hallgatók, akik 60 % feletti eredményt érnek el az első fordulóban mentesülnek a szigorlati beugró dolgozat állatszervezettani részének megírásától, 70 % feletti eredménnyel tovább lehet jutni a második fordulóra. Az első forduló eredményéről minden résztvevő értesítést kap november 23., péntekig.

Második forduló (szóbeli, nyilvános): villámkérdések, és egy-egy átgondolást igénylő kérdés megválaszolása; felkészülést követően 10 perces előadás tartása a fenti anyagból húzott témában

Azok a hallgatók, akik 80 % feletti eredményt érnek el a második fordulóban és egy megadott időpontig teljesítik az emberi idegrendszer és érzékszervek beszámolót, megajánlott 5 (jeles) szigorlati részjegyet kapnak állatszervezettanból. A legjobbakat külön is jutalmazzuk.

Résztvételi feltétel: Állatszervezetten I. kollokviumi jegy (legalább elégséges)

Időpont: első forduló: 2012. november 19., hétfő (12. oktatási hét) 18:00

második forduló: 2012. december 1., szombat (13. oktatási hét) délelőtt
(a helyszínről később értesítjük a résztvevőket)

Jelentkezés: e-mailben Pálfia Zsolt tanár úrnál (palfiaz@elte.hu)

Jelentkezési határidő:

**2012. november 12.,
hétfő, 12:00 óra**

Szervezők: Csikós György, Molnár Kinga, Lőw Péter, Pálfia Zsolt, Zboray Géza

Amerika egy dollárból

Frei Tamás előadása

Kevés olyan ember van, aki ne ismerné Frei Tamást és talán olyan is, aki ne lenne ilyen, vagy olyan véleménnyel róla. A Forum Corvinumon tartott előadásán mesélt a tévézésről, a könyvírásról és rengeteg személyes élményéről, a világról, és arról, ami mögötte van. Többek között beszélt a mai magyar valóságról, az amerikaiáról, a franciáról és az olaszról is.

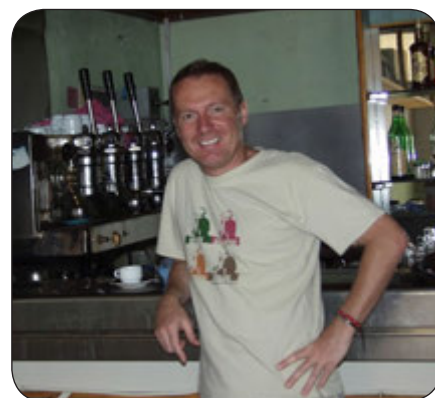
A riporter idejének nagy részét már rég nem kis hazánkban tölti, hiszen kiköltözött a francia-olasz határra Nizzába és Miami Beachen is bérel egy kertvárosi házat. Pécsen született, az ELTE-n, és Moszkvában tanult, majd ösztöndíjjal az Egyesült Államokba került, ahol médiamegazsmentet és dramaturgiát hallgatott, majd a svájci közrádiónál volt ösztöndíjas. Tanulmányai befejeztével tért vissza Magyarországra, ahol 1996-ban indította el a *Frei dossziét*, ami a Magyar Televízióban indult, majd átigazolt az RTL-hez, végül az utolsó részek már a TV2-n kerültek adásba. Ezt követően indította be a Frei Kávézókat, amelyekben a kávékat nem kereskedőként keresz-tül, hanem közvetlenül az ültetvényekről rendelik. Az utóbbi években pedig a *Metropol* hasábjain olvashat-tuk írásait, valamint saját könyveivel is találkozhattunk a boltok polcain.

A TÚLSZABÁLYOZÁS

Első története Magyarországról és Amerikáról szólt. A napokban, amikor éppen a pörkölőüzembe ment, kétszer is megállították a rendőrök, akik ellenőrizték az elsősegélykészletének a „szavatosságát”. Erre mondhatnánk, hogy jogos, de elmesélte azt, ami Amerikában esett meg vele amikor Miami Beachre költözött, illetve bérelt házat. Az egyik bútor nem tetszett neki, így szétszerelte, s mivel az nem fért bele a kukába, a darabokat a szeméttároló mellett rakta le. Másnap a zsákutcában minden ház ajtaján ott volt a kép, ahogy állnak a pozdorjadeszkák a szemetes mellett, alatta levél: *Kedves lakók, valaki „így” szemetetelt (...) a büntetés 200 dollár, azért mert: ezt nem tudjuk elvinni, amit jelentettünk a diszpécser központnak, ami átszervezi a*

szemeteskocsikat, aminek az extra költsége 130 dollár +ÁFA, valamint még 50 dollár büntetés. Amennyiben a tettes önként jelentkezik, a felelősség csak rá hárul, ellenkező esetben a bírságot szétosztjuk a lakók között. A kelet-európai mentalitás rögtön elkezd dolgozni, és rájövünk, hogy 100 dollár mégiscsak több, mint a ránk jutó 12,50 dollár. De, szól a feleség, hogy tele van kamerázva minden, így biztos tudják, hogy Mr. Frei volt, tehát jobb lenne felhívni őket. Felhívja a diszpécserket, akik azt mondják Mr. Freinek, hogy mivel becsületes volt, ezért csak 35 dollárt kell befizetnie, de van még egy másik, speciális lehetőség is. Mivel látom, hogy csak pár napja költözött ide, így ha most behoz 1 dollárt személyesen, akkor rendben vagyunk.

Hasonló eset történt egyszer a parkolással is.. Megvette a parking ticket-et, ami egyébként félévre 24 dollár, hazament felhajtott a kocsibeállóra, majd amikor másnap jött ki a házból látta, hogy ott figyel a büntető cédula. A büntetésben ábrával kiegészítve elmagyarázták, hogy rosszul parkolt fel, fordítva, mint szabad lenne. A bírság ennyi és ennyi, de ha aznap felhívja a központot és befizeti bankkártyával, akkor kevesebb. Tamás felhívta őket, ahol mondták, hogy: *Oh, Mr. Frei. látjuk, hogy csak most*

költözött ide, így van Önnek egy speciális lehetőségünk! Csak nem az, ha most bemegyek és befizetek 1 dollárt, akkor elengedik a büntetésem? De, honnan tudta? Ezzel szemben persze, itthon ki van adva a jegyellenőröknek, hogy évente 1000 büntetést kell kiosztaniuk. Mi lenne, ha mindenki rendesen venne bérletet holnaptól – kérdezte meg a közönséget az előadónk.

A KÁVÉ ÁRA

Biztosan voltatok vagy már láttatok Frei kávézókat a plázákban itt-ott. Egyre több és több van belőlük. Tamás azt is elmesélte, hogy miért a bevásárlóközpontokban vannak a boltjai. A parkolást hozta fel indoknak, hiszen, ha a kávé náluk például 470 Ft-ba kerül, akkor az 470 Ft. Viszont, ha a körúton, a belvárosban nyitna üzletet, ott már hozzá jönne ehhez az árhoz a parkolás ára és így már nem tudna versenyezni azokkal a kávézókkal, amelyek 600-700 Ft-ért kínálják a kávéjukat. Ezért is mennek tönkre a kisboltok a központban és költöznek be a bevásárlóközpontokba, hiszen ott van ingyenes parkolás.

Elmesélte még, hogy kevés olyan város van, ahol annyiba kerülne a parkolás, mint nálunk. Amerikában a városok többségében mindenhol van egy félórás ingyenes parkolás, sokszor még a city-kben is, egyébként pedig nem napközben, hanem este 6-tól szoktak parkolási díjat kérni az autósoktól, hogyha visszamennek esetleg vacsorázni, akkor azért fizessenek, nem pedig akkor és azért, mert dolgozni szeretnének.

MI MEGOSZTJUK A TERET, TI PEDIG VÉDITEK EGYMÁSTÓL

Egy francia ismerőse mondta Frei-nek a fenti mondatot. Úgy

magyarázta ezt el a hallgatóság-nak, hogy míg egy francia kávézóban vadidegenek is sokszor leülnek egymás mellé, addig itthon a kávézóknál az asztal körüli négy széket egyetlen ember foglalja el. Bevédik a mellettük lévő üres helyeket, ahová a kabátjukat és a táskájukat pakolják, hogy még véletlenül se ülhesen le melléjük senki. Így persze fokozatosan csökken a társadalmi szolidaritás, és míg Franciaországban a kőműves mesterember együtt iszogat a kocsmában akár a fehér-gallérosokkal, addig itthon, de akár Londonban is erősen szegregálódnak a társadalmi csoportok egymástól.

TÁMOGATOD A PÉKET?

Másik, az előzőhöz hasonló története volt, hogy kénytelenek a kis motor bukósisak tartójában átcsempészni a francia bagettet az olasz oldalra, mert a kisvárosban ahol élnek rossz szemmel néznének rájuk, ha nem a helyi péktől vennék a kenyeret. Nem is a vásárolni szót használják az olaszok erre, hanem azt, hogy támogatják. Tehát nem kenyeret vesz a péktől, hanem elmész a pékhez és támogatod őt, aki ad neked kenyeret.

Hasonló történet Amerikában is, amikor hétvégén kimennek biciklizni. Akkor az történik, ami az amerikai filmekben; a kis 8-9-10 éves gyerekek kimennek az utcafrontra, felállítják a bódét és limonádét és sütit árulnak – ami persze sokszor ménkő édes. De ha nem vesz a szomszédok. Azért, mert így tanulja meg a gyerek, hogy dolgozni kell és ha dolgozol, akkor lesz pénz.

Itthon pedig mindenki tapsol, ha leviszik a munkanélküliségelet kilenc hónapról három hónapra.

GATED COMMUNITY

Ez pedig mind oda vezet, hogy ahogy sok más országban is, egyre inkább fel fognak tűnni a gated community-k. Ezek olyan lakóparkok, amelyek le vannak választva a közterületekről sorompóval, van egy bódé, ahol áll egy biztonsági őr, minimálbérért, és így a gazdagok viszonylagosan nagyobb békességben élhetnek, mint a nagy többség.

Ez már működik a világ sok

részében, ahogy például a dél-amerikai országokban is, ahol annyira el vannak szeparálva egymástól a gazdagok és a szegények, hogy lehetőleg ne is kelljen találkozniuk egymással.

Ez van akkor, ha megáll a pénzmozgás. – írja Niall Ferguson egyik cikkében. Ő a Harvard egyetem professzora, aki szerint hatalmas baj, ha egy országban megáll a pénz mozgása, áramlása. Ennek egyik része az, hogy megáll a hitelezés, amelyre ugye már Széchenyi felhívta a figyelmet, de ott van a másik is, a gazdagok és szegények közti pénzáramlás. Ferguson Argentína példáját említi, ami az 1900-as évek elején a világ 10 leggazdagabb országa közt volt, mára azonban a sikertelen kormányzásnak köszönhetően, krízisekből krízisekbe bukdacsoló állam.

A GAZDAG ÉL A SZEGÉNYBŐL

Míg nyugaton, a jóléti államokban az a kérdés, hogy a társadalom 10-20-30 %-át nem tudják a megfelelő, jó minőségű oktatásban és közegészségügyben részesíteni

úgy, mint eddig, addig a „keleti” társadalmakban ez a probléma már sokkal nagyobb méretű.

Itt Spanyolország példáját hozta fel, ami rendkívüli gazdagságot halmozott fel a gyarmatosítás idején, hiszen az összes amerikai gyarmatról ide lapátolták az aranyat. Ezalatt a britek beforgatták azt, amit a gyarmatokról megszereztek, és így ki tudták alakítani azt a jólétet, amit azóta is csak fenn kell tartaniuk.

Persze, Magyarországnak sosem voltak gyarmatai – egyébként voltak, csak sokkal kisebb méretűek – így nem tudunk honnan olyan nagy tőkét felhalmozni, mint a nyugati országok. Azt a picit is, ahogy az argentinok, rögtön magunkénak akartuk és nem fektettük be úgy, ahogy az angolok. A jólét tehát csak addig volt meg, ameddig megvoltak a bevételek. Emiatt a boldog békeidők, amikor felépült az, amit ma Budapestnek hívunk, és amit ma Budapestből látunk, hamar elmúltak, csak úgy, ahogy az argentinoknál is – nem véletlenül forgatták az Evitát itt, miután a dél-amerikai országban befuccsolt a forgatás – teszi hozzá Frei.

SZEGREGÁLT? NEM SZEGREGÁLT?

Az egyik utolsó kérdés azt feszegette, hogy a szegregáció, amely egyre erősebben megjelenik Magyarországon is, mennyire jellemző nyugaton. Erre Frei nem adott rögtön egyenes választ, hanem az építészettől kezdte el magyarázni a témát. Hiszen míg nyugaton sokkal erősebb társadalmi szolidaritást érez, és ezért is van, hogy mindenki oda próbál meg eljutni, addig ez a szolidaritás nem mindig jelenik meg például a városszerkezetben, hiszen sok nyugati országban igen erősen szegregáltak a városok. Addig ez Magyarországon nem volt így a már emlegetett boldog békeidőkben, hiszen amikor épültek a belvárosi körfolyósós bérházak, azoknak a lakói gazdagok és szegények egyaránt voltak. Az utcafronton lakott a gyáros, az oldalsó szárnyakon a közalkalmazottak, hátul pedig a cselédek. Ugyanabban a házban laktak, ugyanarra az udvarra nyílt az ajtajuk. Ebből az idillinek mondható állapotból jutottunk el oda, ahol most vagyunk.

Törceee

A tudomány csodabogarai

Eszelős magiszterek, furmányos feltárások

A szokásostól talán egy kissé eltér eheti témánk. A tudomány komornak vélt oldalát némi iróniába burkolózva kívánja elhomályosítani, hogy vigyorogva beindítsa az agytekervényeket. Egy tudományos díjkiosztóról ejtünk néhány szót, ahol hóbortos, groteszk, nem hétköznapi kutatási eredményeknek esünk áldozatul.

Míg a Nobel-díjat csupán a legkiemelkedőbb kutatásokat elért tudósok élvezhetik, addig az Ig Nobel érdem nem az úttörő felfedezések megjutalmazását vette célba. Az Ig Nobel-díj, az angol és francia nyelv jóvoltából létrejött szójátékának a szüleménye. Jelentése többek között: szégyenteljes, felesleges. Ennek ellenére senki se higgye a premizálást méltatlannak. Az Amerikai Egyesült Államok egyik legkiemelkedőbb oktatási intézményében, a Harvard Egyetemen, a Sanders Színházban kerül megrendezésre az Oscar gálához hasonló ünnepi ceremónia. Minden évben, a hagyományos Nobel-díjak nyilvánosságra kerülését megelőző néhány napban osztják ki az anti-Nobelt. Olyan munkák kerülnek reflektorfénybe, amelyek komoly tudományos kísérletezéseken nyugszanak, és kivétel nélkül tekintélyes lapokban publikált kutatások, mégis teljesen értelmetlennek, feleslegesnek bizonyulnak. Ahogy a rendezvény mottója is sugallja, az esélyes tanulmányok először hahtotázásra készítenek, majd mégis töprengésbe ejtenek.

Az első Ig Nobel-díjakat 1991-ben ítelték oda, méghozzá az *Annals of Improbable Research*, fanyar humorral fűszerezett tudományos folyóirat jóvoltából. Az ötlet huszonkét évvel ezelőtt Marc Abrahams, a folyóirat munkatársának fejéből pattant ki. A zsűri a szerkesztőkből, a Harvard Egyetem hallgatóiból, illetőleg további főiskolai egyesületek tagjaiból tevődik össze.

A nemzetközi tudományos „univerzumból” bárki jelölhet – saját magán kívül – olyan kísérletezőt, akinek a felfedezését nem lenne érdemes, vagy egyáltalán nem is lehetséges megismételni. A feltételek között szerepel mindemellett az is, hogy újszerű, a korábbi feltárásoktól

merőben eltérő témát prezentáljon az induló. Évente rengeteg – több mint 5000 – pályázat verseng az Ig Nobel-díj kegyeiért, mégis a meghirdetett kategóriákból mindössze tízen távozhatnak jutalommal a kezükben, és egy további szerencsés az Ig Béke díjjal lehet gazdagabb.

Néhány éve a kutatók abban a megtiszteltetésben részesülhetnek, hogy az igazi Nobel kitüntetettektől vehetik át a bolondos győzelemért járó szobrocskát. Ezt követően hatvan másodperc áll rendelkezésükre köszönőbeszéd gyanánt. Természetesen pár nap elteltével az MIT-ben (Massachusetts Institute of Technology) komoly, precíz előadások közepette részletezhetik a nagy nyilvánosság előtt munkásságuk eredményeit.

Manapság már nem minősül blamáznak a tudományos világ eme jutalmazása, a legtöbb tudós bátran emelt fővel fogadja, ámbár még mindig akadnak olyanok, akik sértettségből meg sem jelennek az ünnepélyen.

Huszonkét évvel ezelőtt, az első kitüntetettek között is szerepelt magyar tudós, méghozzá Teller Ede. Nem vitás, hogy hatalmas koponya volt, de tehetségét az emberiség számára nem épp a legkedvezőbb területen kamatoztatta tovább. A Nobel-békedíj cinikus változatát tehát életművéért nyerte vagyis: *A hidrogénbomba atyja és a csillagháborús fegyverrendszer élharcosa azokért az egész életén át kifejtett erőfeszítésekért kapott díjat, melyekkel megváltotta a béke szó jelentését.*

A 2012-es év sem volt mentes a tréfás projektektől. Az idén holland tudósok például a pszichológia szekció elismerését zsebelték be. Annak a rejtelemnek a boncolgatásáért, miszerint az Eiffel-torony balra dőlve alacsonyabbnak, míg jobbra dőlve nagyobbak tűnik. Tanulmányukban a pszichológusok azzal magyaráz-

zák a furcsa felismerést, hogy mivel a számegeyes is jobbra nő, valamint nagy általánosságban is balra kerülnek a kicsi számok, így tudat alatt, ha ferdén jobbra figyeljük, egyszerűen nagyobbak érzékeljük a látottakat. Fizika kategóriában az a csapat nyert, amelyik a lófarokban hintázó hajnak a magatartását vizsgálta. Miszerint a víz és a haj hullámmása mennyi hasonlóságot mutat már Leonardo da Vinci-nek is szemet szűrt. Ezt pedig az idén egy „lófarok” és matematikai egyenletek segítségével igazolták is.

A díjazottak között szerepelt az a kutatás is, amely mágneses rezonanciával és statisztikai módszerekkel agyhullámok diagnosztizálásáról szólt. Nem ám akármilyen élőlényeken végzett vizsgálatokról van itt szó, először ugyanis gumityúkon, majd tőkön, végül elpusztult lazacokon próbálgatták a műszert. Legutóbbin sikerült is agyi tevékenységet detektálni. Mint később kiderült a műszer tévesen jelzett.

Legtöbbünknek ismerős az a szituáció, amikor kezünkben egy csésze kávéval sietünk valamerre, de bezzeg ilyenkor a gőzölgő fekete folyadékunk eszébe sem jut a bögrében maradni, és csintalanul kilötyög. Nos, ennek a „jelenségnek” az elemzéséért folyadékdinamikai Ig Nobelt ítéltek. A szállítás következményében létrejövő lötyögés fontos a rakétatudomány területén, így ezt már korábban is analizálták, ugyanis a súlyeltolódás instabilitást idézhet elő a rakétáknál. Mindezidáig a kávé ilyen szemszögből görcső alá venni még korábban senkinek nem jutott eszébe.

Az Ig Nobel-díjjal jutalmazott kutatásokat értelmetlennek, és tudományos zsákutcának is felfoghatnánk. Az érdem dokumentálja a felfedező hóbortosságát, de mindaddig, amíg egy felettebb lényeges kötelességnek eleget tesz, méghozzá annak, hogy népszerűsíti a tudományt magát, és arra készíti a fiatalságot, hogy gondolkozzék, tanuljon, esetleg kedvet adjon a laborban kísérletezéshez, addig szükség van rá. Nem utolsó sorban, ha csak egy röpké pillanatra, de mosolyt csal még a legnagyobb koponyák arcára is.

Kőnig Rita
ttt@nyuz.elte.hu

Ellentmondást eltűrök!

Páratlan paradoxonok

A furcsa jelenségek mindig is izgalmas témául szolgálhatnak egy tanulmányhoz, pláne akkor, ha a megértésükhöz vezető út újabb, még az eredetinel is komplikáltabb válaszokkal szolgálhat számunkra. Nem ritkán pedig megeshet az is, hogy egyik-másik olyan híressé nővi ki magát, hogy az utókor később külön fogalomként hivatkozik rájuk.

A matematikában (többek között) az a szép, hogy logikájában nincs helye ellentmondásoknak. Ha ilyesmi mégis előfordul, akkor azzal azt érhetjük el, hogy tételeinket rendre bebizonyíthatjuk. Indirekt feltéve valaminek a helyességét/helytelenségét, majd így levezetve a gondolatmenetet ellentmondásra, paradoxonhoz jutunk, így marad a konklúzió, miszerint a feltevésünk hamis, tehát meg is volnánk. Egy klasszikus példa erre a $\sqrt{2}$ irracionálisának a bizonyítása, melyről a végtelen leszállás, vagyis a descende infinie módszere juthat eszünkbe. Az eljárás alatt ugyanis olyan, önmaguknak ellentmondó állításokhoz jutunk, melyek egymásba ágyazódva, kölcsönösen zárják ki egymást, okozva ezzel egy végtelen hosszú láncot. A paradoxon papíron persze nem okoz katasztrófát, de egy logikai hiba számítógépes rendszerben akár teljes benuást is okozhat, hiszen egy program nem képes magától felismerni a hibát, hanem elkezd vég nélkül dolgozni, és hamar elszállnak a számításai.

Mind közül talán a legérdekesebb kérdéseket az időutazás témája vethet fel, melyek megválaszolása igencsak nehéz feladatnak bizonyulhatnak. Tekintsük azt a klasszikus problémát, melyet „nagyapa-paradoxonnak” szokás nevezni. Először is a dolgokat megkönnyítendő tegyük fel, hogy az időutazás a gyakorlatban megvalósítható. Ennek fényében, ha fogjuk magunkat, és visszautazunk az időben azelőttig, hogy megszülettünk volna, majd valamilyen módon megakadályozzuk azt, hogy a nagyapánk találkozzék jövődöbelijével, akkor a jelen átformálódna olyanná, melyben mi elvileg sosem születtünk meg. Igen ám, de ha sosem születtünk meg, akkor hogyan mehettünk vissza a múltba, hogy megakadályozzuk azt, hogy az események lefolyásaképp ne szülessünk meg? És ez így megy tovább,

ad infinitum. Ez csak egy példa a sok közül, de épp a lényegénél ragadja meg a problémát, miszerint: a múlt megváltoztatása szükségképpen kihatással kell, hogy legyen a jelenre, az ok(múlt)-okozati(jelen) viszony fennállása miatt.

Bár úgy tűnhet, hogy pusztán logikája miatt az időutazás koncepciója megvalósíthatatlan, nem kell rögtön elvetni lehetőségét. Igaz ugyan, hogy a matematika sacrosanct mivoltából kifolyólag nehéz lehet elképzelni a jelenség mögötti mechanizmus realizálódását a

jövőben, azonban vannak már bonyolultabb elméletek arra vonatkozólag, hogy miként is valósítható meg az ellentmondás-mentesség – ezek tárgyalása azonban sajnos nem igazán férne be a lap hasábjába. Viszont utánajárni mindenképpen érdemes!

Természetesen az időutazással járó paradoxonok híres írók képzeletét is gyakorta megmozgatták, és a rengeteg történetből mind közül az egyik legmerészebb kétségtelenül Robert A. Heinlein nevéhez fűzhető, akinek az – All You Zombies – című műve igazi csemegével szolgálhat a hajmeresztő novellák kedvelőinek.

A történetben egy „Unmarried Mother” nevezetű illetőt ismerhetünk meg, aki 1970-ben egy bárban, a csaposnak meséli el tragikus történetét. 1945-ben, csecsemőkorában egy Cleaveland-i árvaház előtt hagyták. Jane magányosan nőtt fel, úgy, hogy

sosem ismerte a szüleit, míg egy nap, 1963-ban furcsán vonzódni kezdett egy széltolóhoz, és végzetesen szerelembe esett vele. Amikor már épp jóra fordultak körülötte a dolgok, hirtelen rengeteg csapás érte. Először is teherbe esett egy fickótól, aki ezután felszívódott. Továbbá a komplikált életadás közben az orvosok kiderítették, hogy Jane-nek egyaránt vannak női, és férfi nemi szervei is, és annak érdekében, hogy megmentsek az életét, rákényszerülnek arra, hogy utóbbivá műtsék át. Végül pedig mindezt betetőzve, egy ismeretlen jövevény elrabolja gyermekét a szülőszobából.

Az életében bekövetkezett tragédiáktól megtörve italba folytja bánatát, és nem igazán találja helyét a világban sanyarú sorsa miatt – nemcsak szüleit, és szerelmét, de még újszülött csecsemőjét is elveszítette. Meghallgatva történetét a csapos felajánlja, hogy segít neki bosszút állnia az idegenen, aki terhesen magára hagyta, azzal a feltétellel, hogy a férfi később csatlakozzon az Időutazók Társaságához. Így mindketten belépnek egy időgéphez, majd a csapos otthagyja őt 1963-ban, ahol furcsa vonalmat kezd érezni egy árva lány iránt, aki végül teherbe esik tőle.

A csapos közben előre megy 9 hónappal, elrabolja a csecsemőt a kórházból, és visszamegy 1945-be, majd otthagyja az árvaháznál. Aztán felszedi a teljességgel összezavarodott férfit, és 1985-be viszi, hogy elszerződtesse az Időutazók Társaságához. A férfinak persze összeáll a kép, és az idő múlásával aztán egy tiszteletbeli, idősebb tagjává válik a társaságnak, hogy végül csaposnak álcázva magát véghez vigye életének legsúlyosabb feladatát: megalakotnia saját végzetét.

Azonban a kérdés a következő: most akkor ki is „Jane” anyja, apja, nagyapja, nagyanyja, fia, lánya esetleg unokája? Persze a lány, a férfi, és a csapos mind egy és ugyanazon személy, így igencsak megfájdulhat a fejünk, ha megpróbáljuk „Jane” származását elképzelni. Ha lerajzolnánk a családfáját, akkor azt látnánk, hogy minden ága önmagába fordul vissza, mint egy körív. Ez azonban igen megdöbbentő konklúzióra világít rá: ő személyében egyben az anyja és az apja is! Sőt mi több: az egész családfáját saját maga alkotja! Bármennyire is legyen bizarr ez a koncepció, a logikája bizony kegyetlenül ésszerű – és mindemellett zseniális!

Michael Kay

Út a tengerhez

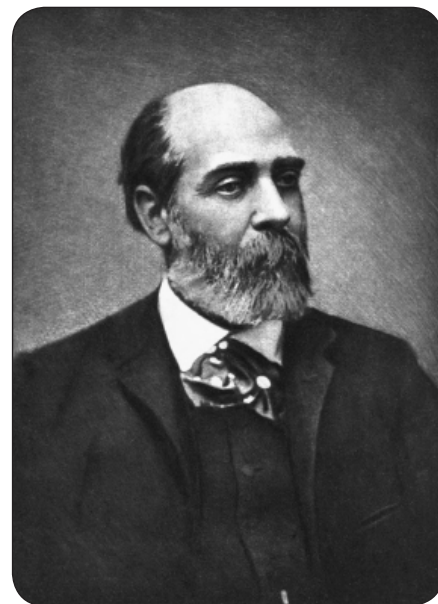
A tengerész fia

Van-e szebb dolog a tenger morajlásánál, a hullámok közül előelőbukkanó tejfehér vitorlánál és a sirályok csendes körözésénél? Színezés kérdése az egész. Hiszen cseppet sem mindegy, hogy lágy, szentimentális, vagy pedig durva apokaliptikus árnyalatokat használunk-e fel.

A méltánytalanul elfelejtett romantika korában számos olyan mély hangvéltelű alkotás született, amely szerzője az embernek a természethez való végzetes vonzódását, állati ösztöneinek elfedhetlenségét próbálta megmutatni olvasóközönségének. Hiszen bárhogyan is igyekszünk takargatni, tagadhatatlanul van még bennünk néhány csepp barlangban üvöltő eleink véréből. Hector Malotnak, a már több mint száz éve halott francia írónak *A tengerész fia* című regénye is egy láncszemét képezi ennek a hosszú sornak.

Romain-nek, a kicsiny, La Manche-menti falucskából származó fiúnak a hányattatásait követhetjük nyomon a regény lapjain, amely egészen gyermekkorától a fiatal felnőtté válás időszakáig terjed. Elveszítve édesapját, egy koldusbotra került család sarjaként kell érvényesítenie akaratát, fokozatosan ébredve rá arra, hogy milyen kegyetlen is az a társadalmi

rendszer, amelyben élnie kell. Egyetlen vágya, hogy – összes hozzátartozója véleménye ellenére – tengerésznek álljon, ahogyan azt rokonságának minden férfitagja is tette, amikor rájuk került a sor. Mivel azonban nyílegyenes utak csak az elméletekben léteznek, az áhított tenger eléréséhez minden ravaszságára szüksége van. Egy fősvény nagybácsi, egy csapat rabszolgatartó cirkuszos, és az egyre erősödő csendőri jelenlét az, ami együttes erővel térdre igyekszik kényszeríteni a sors által cseppet sem kímélt hőstünket, de a világ áskálódásai lepattannak a gyermeki naivitás védőbástyájáról. Amikor azonban az első hó az úton poroszkáló csavargóként találja, rá kell döbbsennie arra, hogy létezik az emberi aljasságnál is szívósabb jószág, amely szintén az életére tör; ez pedig a természet haragja.

Hogy sikerül-e végül megvalósítania céljait? Anélkül, hogy elárulnám az egész írás csattanóját, elég ha annyit említék meg még egyszer, hogy egy romantikus regényről van szó, amely így nem nélkülözheti a szerencsés befejezést, azonban ne feledjük, hogy nem a cél számít, csak az utazás. Persze nem kell Tolsztoj-szintű filozófiai mélységeket várnunk Malot-tól, de aki szereti a kalandregényeket, és akinek tetszett ifjúkorunk megkerülhetetlen olvasmánya, a *Robinson Crusoe*, az nem számíthat csalódásra ebben az esetben sem.

Fontányi A.
kritika@nyuz.elte.hu

A dán bolond kavalkádja

„...szegény Yorick...” – dünynyögi bajusza alatt Hamlet királyfi Shakespeare azonos című drámájában, miközben kezében a szóban forgó illető koponyáját markolássza hatalmas pátosszal. Azonban megfordult-e már a fejünkben ennek a furcsa szituációnak az inverze, vagyis amikor maga a púpos Yorick kísérel meg szót csikarni Hamlet egykori ajakhelyéről? Nos, ez az akár bizarrnak is mondható jelenet éppen Baka Istvánnak a *Yorick monológjai* névre keresztelt írásában jelenik meg. Néhány, a kilencvenes évek legelején keletkezett szabadversről van szó csupán, amelyben az író megkísérli felvázolni azt a helyzetet, amely Hamletünk tragikus kimúlása után fogadná a Helsingörbe vetődő vándort, de a

dán reneszánsz ellenségesen köszön vissza a svéd ajkakon.

Kissé groteszk dolog a Shakespeare-től oly nagyon megszokott és elvárt fennkölt hanghordozás lecsapódásait szemlélni az udvari bolond emlékirataiban, amelyben a trágárság – a félreértés elkerülése végett hangsúlyoznám, hogy ez nem azonos azzal, amellyel úton útfélen találkozhatunk mindennapjaink során, hiszen itt sokatmondó, és jelentősége is van – kapja a vezérmotívumot. Hogyan is figurázhatná ki leginkább egy bolond a hős Horatiót, Fortinbrast vagy Opheliát, mintsem megmutatván azt a világot, amely a színpalak mögött létezik, mélyen, egészen elrejtve a fürkésző tekintetek elől. Horatió kém, Fortinbras tehetségtelen az uralkodáshoz, Ophelia pedig – legalább egymás között ismerjük el – ringyó. Az embernek idővel benő a feje lágya,

elmegy az esze, vagy a helyén marad, de a végére menthetetlenül megöregszik, úgy, hogy a fiatalság visszaköszönő emlékei már csak valami furcsa, idegen boldogságnak tűnnek. A mi kedves, de alpári Yorickunk is így jár, a filozófus hűzöngések nem hozták meg a kívánt eredményt számára, és egyik napról a másikra ott találja magát egyedül maradván kicsinyke nyugdíjával, azzal a tudattal elméjében, hogy Hamletet már rég elfelejtették, és Fortinbras nagyúr is meghívást kapott Féreg asszonyság lakodalmára.

„Helsingő homokóra”, hogy mi marad számunkra, ha elmúlik fiatalságunk anélkül, hogy úgy éltünk volna, hogy az mások örömeire váljon? Gondolkozhatunk ezen, de éppen csak egy hosszú pillanatot érdemes erre fecsérelni, mert a végén tényleg kifut a lábunk alól.

Fontányi A.

Gólyák a föld mélyén

Cikk a kezdő balneológusoknak

Talán kevesen tudják, hogy ebben az évben megváltozott hazánk leghosszabb barlangjainak sorrendje: a csúcstartó Baradlát megelőzte a Szépvölgyi-barlangrendszer. A közel harminc kilométeres üreg Mátyás-hegyi részét jártuk be vezetőink, Marci és Laci társaságában.

Aki a hét valamely napján a Kolosy tér környékén jár, biztosan lát néhány fura alakot nagy, ponyvából készült zsákkal a hátán, amint épp buszra vár. Az ő kitartó munkájuknak köszönhető, hogy Budapest mélyén sok tíz kilométernyi barlangjáratot ismerünk, amelyek egy része a nagyközönség számára is nyitva áll. A Pál-völgyi és a Szemlő-hegyi-barlangot majdnem mindenki ismeri, aki azonban nagyobb kalandra vágyik, annak lehetősége van overallba bújni és keskeny repedésekben, szűkös járatokban kúszni, hogy megismerje a főváros egy másik arcát is.

Marci, akinek már van alapfokú barlangász vizsgája, vállalta, hogy az új arcoknak is szervez egy röpké, négy órás mászást a Mátyás-hegyi-barlangba. A szerda esti találkozóra közel 20-an jöttünk el, hogy lámpa- és sisakosztás után belépünk a bejárati táró vasajtáján. A barlangot a táróból egy kb. tíz méteres létra után értük el, ezután kezdődött csak a túra izzasztó része. Hangulatos karbidlámpa fényénél tartott pihenőknél ismertük meg a kialakulás körülményeit, a formakincseket és a „végpont-csoki” kellemes ízét. A bátrabbak kipróbálhatták a traverzálást is. Ilyenkor a barlangász hátát a sziklának veti és testét a lábával támasztja ki – mindezt több méterrel az aljzat fölött.

A Mátyás-hegyi-barlang minden budapesti újonc első megméréstétése: leküzdeni a szűz járatokat és a magasságot elsőre a nagy kihívás, később azonban a rutin megteszi a dolgát.

Aki meg szeretné tanulni a barlangjárás tudományát, annak nincs más dolga, mint keresni egy egyesületet és elvégezni a tanfolyamot. Az elméleti anyagnak része a geológia, térképezés, barlangtípusok stb. ismertetése, majd ezt követik a gyakorlati órák a kötél- és biztonságtechnika és a mászás legfontosabb mozzanatainak begyakorlásával. Természetesen az egészséget egy központi vizsga zárja le,

ennek sikeres teljesítésétől nevezhető a jelölt barlangásznak. Akit érdekel ez az életforma, annak mindenképpen megéri levizsgáznia, mert sok érdekes barlang vasajtaja nyílik meg a papírral rendelkezők számára.

Túránk színhelye messze a legkedveltebb a budai üregek között, többeknek a "hazai pálya". Kialakulása jelentős részben a feltörő hévizeknek köszönhető, amik alulról oldották ki a sziklát. Az itteni barlangok egyik érdekessége, hogy ősmaradványok is sok helyütt fordulnak elő falaikban – mi például kagylóléjjakkal találkoztunk. A Szépvölgyi-barlangrendszer nagy előnye, hogy lehetőséget kínál minden fajta barlang mozgástechnika elsajátítására, így az első zombolyos (aknabarlangos) mászások is a jól begyakorolt koreográfia szerint tudnak menni. A csoportunk tagjai nagyrészt első barlangosok voltak, így ők a bizonyítékai, hogy minimális elszántsággal nagyobb akadályokat is könnyedén le tudunk küzdeni, legyen szó akár a szűkös Micimackóról, a Sóhajok hídjának megmászásáról, vagy a Beteátlépő több méteres szakadékaának legyőzőséről.

Nagyon meglepődtem, mikor a gólyatáborban tapasztaltam, hogy a gólyák között mekkora az érdeklődés a barlangászat iránt. Már ott terveztem, hogy túrákat fogok nekik szervezni a félév során, habár azt hittem, hogy a technikai problémák kifognak majd rajtunk, és nem fog megvalósulni a terv. Szerencsére tévedtem. Hála vezetőnknek, Turi Lacinak sikeresen lezajlott az első barlanglátogatás.

Végezetül mindenkit biztatunk, hogy keljen fel a monitor elől és menjen a természetbe, elvégre egy Tétékásnak ez nem jelenthet problémát!

Jó szerencsét!

Stadler Tamás, Visnovitz Márton

The Voice

Nyár végén visszatértem fővárosunkba, hogy folytassam tanulmányaimat. Végiggondoltam mik is történtek velem tavaly, hogy mennyivel jobb, és magabiztosabb dolog nem új emberként, ismeretlenül jönni, hanem úgy, mint egy régi jó barát. Az ilyenkor esedékes dolgokat intéztem; költözködés, iskolai szerek vásárlása, tárgyfelvétel, és ehhez hasonló. Végre nem idegenek százaival lesz óráim, hanem már jól ismert arcokkal együtt vehetem az akadályokat, melyeket a matematika csodálatos tudománya gördít eléem. Mi más lehetne az egészben a legjobb, ha nem az, hogy végre a négyes-hatos vonalán utazhatok? Ó, az a gyönyörű Duna! Ahogy a Nap sugarai csillognak a víz felszínén, vetekedve egy gyémánt fényvisszaverő erejével! A Citadella, mely a sárguló hegygel úgy néz ki, mint egy esztétikusan elrendezett színes vattapamacs kupac. A rengeteg ember, akiket összeköt a sárga villamos erő, valami egészen elképesztő misztikus erő, ami ami egyetlen közösségé Kovácsolja őket. És az ismerős hang: „Dö nekszt sztáp is Blaha Lujza tér, ju ken cséndzs...” Várjunk csak! Ez a hang nem is ismerős! Mi történt a villamos hangszórójába zárt néniel? Elbocsájtották talán? Nyaral, vagy nyugdíjba ment? A nosztalgikus hangulat hirtelen tragikusba változott. Mint amikor heliocentrikusból geocentrikussá vált az emberek világképe. Ez a fordulat mindent derékba tört. Mégis érnek meglepetések, nem lesz minden ismerős, mindig történik valami új. Ez jó, vagy rossz? A tanulmányi rendszerünk is megújul, újdonságot hoz a minor szakom, új helyen van az albrélet, új tárgyak, új barátok, új bulik... Ez az év is egy új kezdet, újdonságokkal együtt. A változás lehet jó is, úgyhogy izgatottan várom, hogy mi lesz.

Resch Borbála

Írj 4-6-ost!

Ha van egy jó sztorid, ami a BKV-n vagy az egyetemre jövet történt veled és szeretnéd megosztani az olvasókkal, akkor írd meg nekünk a negyeshatos@nyuz.elte.hu-ra! Formai követelmények: 2000 karakter (szóközökkel), a cím pedig legyen [negyeshatos_nev](mailto:nyuz@nyuz.elte.hu).

Sziasztok!

Köszönöm a sok helyes megoldást, nagyon megmelengették a szívemet a viccesebbnél viccesebb csoki igények! Aproppó meleg. Ez már állítólag tényleg az utolsó meleg hetünk a tél előtt (ha most hideg van, az idokep.hu-t hibáztassátok, mert a cikk írásakor azt hazudták meleg lesz), úgyhogy tessék kiélvezni, elmenni kirándulni, napozni egy picit, kimenni a Margit szigetre, vagy csak kiülni ebédszünetre a két épület közé, mert ezt legközelebb már csak hidegebb időben tehetitek meg. Akik terepgyakorlatra mennek, azok pedig mázlisták, nem fognak megfagyni a turistaszállójukon!

Eheti nyerteseink Fodor Anna Eszter, Pável Tamás, Mészáros Nikolett, egy-egy csokival lett gazdagabb, amiket az Északi Haliban tudjátok átvenni. Eheti megfejtéseiteket „csokit akarok” tárggyal várnám, szombat reggel 10-ig bezárólag, a rejtveny@ttkhok.elte.hu címre.

Addig is további szép napot, jó fejtegetést nektek!

Panni
rejtveny@ttkhok.elte.hu

	7	3		6			2	4
4		6	2			8		1
			8			3		7
			9			4	1	
	3						8	
	2	9			4			
9		7			2			
3		2			5	1		8
5	4			9		6	7	

				1			6	
		6	8				4	1
	5	1	9					7
		4		7	9		3	8
		7	4		1	6		
9	1		5	6		7		
3					5	4	7	
6	7				8	9		
	4			2				

			4	3				
4		2	6		1			7
	3	6	9					2
		5	8				9	
2								3
	1				3	4		
5					9	8	3	
6			3		8	2		9
				1	4			

8			3		4	2	1	
1		2		6	7			
3				2		7		
		1	2		9		7	
				1				
	3		4		6	8		
		9		3				6
			6	9		1		7
	6	3	1		2			5

Bobek, Bob nélkül

Kávézó a Kazinczy utcában

Ki ne emlékezne a Bob és Bobekre? Aki nem, annak szól ez a következő pár sor. A Bob és Bobek Václav Bedrich által rendezett csehszlovák rajzfilmsorozat még 1978-ból származik. 91 részen át követhetjük nyomon a cylinderben lakó két főhős nyúl kalandozásait.

Budapest belvárosában, a VII. kerület Kazinczy utca 53-as szám alatt található a lustábbik nyúl, Bobek nevét viselő kávézó. A hangulatos helyet három szeparéra osztották fel: egy benti fedettre, egy kinti fedett sörpadosra, valamint egy szintén sörpados és kisasztalos, napernyőkkel borított részre. Akár kisebb vagy nagyobb társasággal is betérhetünk a Bobekba, hely bőven van vagy egyedül is elücsöröghetünk ennek a kellemes helynek bármelyik részében. Télen is töltheti a kerthelyiségben az ember az idejét, hiszen ekkor fűtik a teret. Étellel és itallal is várják az ide látogatókat. Az itallapon szinte bármi megtalálható. A nagy melegben hús, gyümölcsös limonádéval (420-710 Ft), sörökkel (a legfőbb sör- támogatója a helynek a Kozel), Aperol spritzel (690 Ft), ciderekkel (660 Ft), ásványvizekkel (290 Ft), valamint szénsavas- és ros-

tos üditőkkel (290- 690 Ft) hűthetik le magukat az ide betévedtek. Alkoholból is nagy a választék, ginnek (295-750 Ft), rumok (345-820 Ft), likőrök (330-680 Ft), vodkák (300-680 Ft), whiskeyk (360-780 Ft), borok (220-430 Ft). A hely specialitása a pálinka, amelynek igen széles a választéka; kaphatunk Szicsek- vagy Magonyféle pálinkát, Bodzát, Sárgadinnyét, vagy akár a Tiszazugi Asszonyboszszantót is megköstölhetjük. Télen melegedhetünk kezünkben egy bögre forró csokival, kakaóval, teával vagy a számos ínycsiklandóan elnevezett kávé valamelyikével (290-650 Ft). Ha megéheznénk, akkor is jó helyen járunk, akár a reggelinket is elfogyaszthatjuk itt. Ehetünk omletteket (560-670 Ft), tojásrántottát (490 Ft) vagy Ham and Eggs-et (560 Ft). Napközben válogathatunk az előételek (1090-1290 Ft), saláták (1150-1490 Ft), melegételek (880-

1150 Ft), ciabatták (940-960 Ft), rágsálnivalók (280-320 Ft) és pitával felszolgált mártogatósok (620-940 Ft) közül. Az árak viszonylag elfogadhatóak, bár ha minden nap itt szeretnénk időzni, akkor vastagabb pénztárcára van szükségünk. Szerintem a lehangulatosabb a hátsó rész, ahol fáklyákkal megvilágított zöldben ücsöröghetünk, a hangulat további fokozásáról pedig mécsesek gondoskodnak.

Talán az egyetlen, a kellemes beszélgetésből és szórakozásból kicsit még a késő délutáni órákig visszatartó dolog, hogy a kávézó mellett közvetlenül, csupán egy kerítéssel elválasztva egy játszótér van. Emiatt, főleg az ehhez közeli részen, a dohányzás sem megengedett.

Bobek vasárnap kivételével minden nap nyitva tart. Hivatalosan hétfőtől csütörtök éjfélig, valamint pénteken és szombaton éjjel kettőig. El nem küldenek senkit, ha valaki szeretne, tovább is maradhat. Fizetni készpénzzel, bankkártyával, valamint étkezési utalvánnyal is lehet. Ha a VII. kerületben jártok, csak ajánlani tudom legalább egy betérőre a Bobekot, de ha ez a kis beszámoló nem volt elég tartalmas, minden információt megtalálhattok képekkel együtt a <http://bobek.hu> oldalon.

Szalai Evelin
helyvektor@nyuz.elte.hu

Szerelmem a hatodikon

Beköszöntött az ősz, de még mindenki azt gondolja, jó lenne, ha júliust írnanék, így nosztalgianak ezt az egyszerű és könnyed nyári történetet választottam, ami a szerelemről és a kultúrák találkozásáról szól.

Alapból kicsit elfogult vagyok a francia dolgokkal kapcsolatban, de ez a remek kis film a francia Filmművészeti és Filmtudományi Akadémia Cézár-díját is bezsebelhette magának.

A szerepekben kevésbé agyonstárolt embereket láthatunk, így az első perctől fogva abszolút be tudjuk fogadni az egyes karakterek saját jellemét mindenféle egyéb tulajdonság hozzáasszociálása nélkül.

Filmünk egy 1960-as évekbeli párizsi konzervatív házaspár és újonnan felfogadott cselédjük körül forog. A középkorú bróker cégtulajdonos,

papucs alatt tartott megfásult férj egy alsóbb emeleten él a vidéki elsznobosodott feleségével, Suzannal nagypolgári jómódban. A cselédek a hatodikon kaptak egy-egy kis zugot. Mindenki éli a saját kis monoton életét: a férfi felkel, meg teszi a pontosan meghatározott időn keresztül készült tojását és megfáradtan tanácsokat osztogat az irodában, ezzel párhuzamosan a felesége vásárolgatni jár és barátnőivel találkozik, néha pedig egy-egy parti is belefér esténként, amíg két gyerekük egy messzi kollégiumban van.

Amikor spanyol cselédeket kezdtek el alkalmazni csak azért, mert az volt a divat – kiváltképpen azt akibe beleszeret a főszereplő brókerünk – vele együtt érkezett meg a változás szele is és itt elkezdődik a filmünk alapja.

Maria egy engedelmes és szorgalmas, ugyanakkor szeretetre éhes

nő. A történetről tényleg elég ennyi, a lényeg az egész másfél órát átszövő megfoghatatlan és néha talán túlzottnak is naiv báj, a szerethető főszereplők és a finom, visszafogott humor. Ez a film nem is akar több lenni, remek kikapcsolódás szerintem, csak ajánlani tudom. Aki kedveli a nézhető emberi történeteket, annak mindenképpen tetszeni fog. Érdemes megnézni, már csak a történet fordulói és a kiváló alakítások miatt is.

Mihály Eszter
mozizona@nyuz.elte.hu

SZERELEM A HATODIKON (Les femmes du 6eme étage, francia vígjáték, 104perc, 2010).

Rendező: Philippe Le Guay.

Operatőr: Jean-Claude Larrieu.

Producer: Etienne Comar, Philippe Rousselet.

Szereplők: Fabrice Luchini (Jean-Louis Joubert), Sandrine Kiberlain (Suzanne Joubert), Natalia Verbeke (María Gonzalez).

Pontszám: 8/10.

